ספרים נוספים · גדולי הדורות

שבחי הבן איש חי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שבחי הבן איש חי

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שבחי-הבן-איש-חי/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

שבחי הבן איש חי-הקדמה 6
שבחי הבן איש חי-ילדותו 7
א. פרי ברכת הצדיק 7
שבחי הבן איש חי-אבותיו 8
א. פרי ברכת הצדיק 8
ב. גאון עוד בקטנותו 8
ג. ויעלו את יוסף 8
ד. אין זמן למשחקים 8
ה. המבדיל 9
ו. קופץ כיתה 9
ז. בשקט בשקט 9
ח. רבני ירושלים מתפעלים מהנער 10
ט. בסוד שיח 10
י. קומי רוני בלילה 10
שבחי הבן איש חי-נישואיו 11
י. קומי רוני בלילה 11
שבחי הבן איש חי-פטירת מו"ר אביו זיע"א 11
י. קומי רוני בלילה 11
יא. להתחיל ולסיים בטוב 12
שבחי הבן איש חי-המלכתו 12
יא. להתחיל ולסיים בטוב 12
יב. הממליך ממלכות 12
יג. קבלת עול מלכותו באהבה 12
שבחי הבן איש חי-דרשותיו 13
יג. קבלת עול מלכותו באהבה 13
יד. נס בעזרת הנשים 13
טו. באר המשאלות 13
טז. פלאות בדרשותיו 14
שבחי הבן איש חי-דרשות לארבע השבתות 14
טז. פלאות בדרשותיו 14
יז. בדיחותא דפוריא 14
יח. נס אל על 14
יט. שכר למביאי הטף 15
שבחי הבן איש חי-סדר לימודו בימות החול 15
יט. שכר למביאי הטף 15
כ. סדר יומו 15
כא. טרם שמעה אוזן 16
כב. שחורים עם מכנסיים 16
שבחי הבן איש חי-הילולת מו"ר אביו זיע"א 16
כב. שחורים עם מכנסיים 16
כג. כמעיין המתגבר 16
כד. 'המאסף' את דבריו 17
כה. רק חמש דקות 17
שבחי הבן איש חי-הכבוד שרחשו לו רבותיו 18
כה. רק חמש דקות 18
כו. במלא קומתו 18
שבחי הבן איש חי-הכבוד שרחשו לו בארצות אחרות 19
כו. במלא קומתו 19
כז. מתהלל ומתפאר 19
כח. ישא ברכה מאת ה' 19
כט. לוחמה בפריצות 19
ל. הסכמות 20
שבחי הבן איש חי-עלייתו ארצה 20
ל. הסכמות 20
לא. חושך לגרש 20
לב. קביעות גם בדרכים 21

לג. סודו של היר"א 21
לד. למה נקרא 'בן איש חי'? 22
לה. 'ואמרתם כה לחי' 22
לו. בחברון 22
לז. ייבוא עצמי 23
שבחי הבן איש חי-הנהגתו בקדושה 23
לז. ייבוא עצמי 23
לח. כבש את יצרו לעד 23
לט. גודל ענוותנותו 24
מ. יותר מירא שמים 24
מא. כמשיח אלמים 25
מב. שכר עניית קדיש 25
מג. לשם יחוד 26
מד. אהבת ישראל 26
מה. מהירות כתיבתו 27
מו. בצנעא או כבהמה? 27
מז. תמצית ספרייתו הגדולה 27
מח. צביון שמירת קדושתו 28
מט. מפלה מסחרית 28
נ. תיקונים מאחורי הסורגים 28
נא. לא תירא מהם 29
נב. סימנים 29
נג. מלווה מלכה עם אליהו הנביא 30
נד. גילוי על גילוי אליהו 30
נה. תיקון טיול 30
נו. ראשון אחרון המתנגדים 31
נז. קדושת מרגלותיו 32
נח. שקר החן והבל היופי 32
נט. על דעת עצמו 33
ס. חזה את מלחמת יום הכיפורים 33
שבחי הבן איש חי-מתקן הנשמות 34
ס. חזה את מלחמת יום הכיפורים 34
סא. תיקן נשמת רבו 34
שבחי הבן איש חי-אהבתו לארץ ישראל .34
סא. תיקן נשמת רבו 34
סב. מבבל קיים המצוות התלויות בארץ 34
שבחי הבן איש חי-חיבוריו 35
סב. מבבל קיים המצוות התלויות בארץ 35
סג. ספריו 35
סד. בן איש חי הלכות – עילת העילות . 36
סה. עוד יוסף חי! 37
סו. לימוד ספריו בעיון גדול 37
סז. המדפיס ספריו זוכה לניסים 38
סח. הספר שלא הודפס בארץ 39
סט. שיריו המפורסמים 39
שבחי הבן איש חי-מעשי ניסים 39
סט. שיריו המפורסמים 39
ע. ספר קטן - נס גדול 39
עא. פסיחת השיטפון 41
עב. מבחין ברוח קודשו 41
עג. חסד של אמת 41
עד. מסייע ברוח קודשו ליושבות על המשבר 42
עה. מציאת נעדרים 42
עו. זרע בר קיימא למולא קוצ'יק 43
שבחי הבן איש חי-רבנותו - משרה לא רשמית 44
עו. זרע בר קיימא למולא קוצ'יק 44
עז. ראשון לציון הנה הנם 44
שבחי הבן איש חי-הסתלקותו 45
עז. ראשון לציון הנה הנם 45
עח. חזיונות ההסתלקות 45
עט. סוד ציונו בהר הזיתים 46

פ. שורש יוסף הצדיק 46
פא. נדרו וחלומו של רבי יעקב מוצפי . . 47
פב. השכינה היתה מדברת מגרונו 47
פג. אש הקנאה השיבה נקמה 47
פד. נס כוח הדיבור שחזר 48
פה. האם קברו בבגדאד קיים? 48
פו. בית קדוש 48
שבחי הבן איש חי-חלומות 49
פו. בית קדוש 49
פז. בחייו כבר התגלה בחלומות 49
פח. גילוי בחלום לראשונה אחר
פטירתו 50
פט. חזון מנחת יהודה 50
צ. חלום הגר"ע יוסף 50
צא. חלום 'מפתח לחיים' 51
שבחי הבן איש חי-רבינו עוד בימינו 51
צא. חלום 'מפתח לחיים' 51
צב. מקיים הבטחתו 52
צג. התינוק המדבר 52
צד. היחיד בדור 53
צה. מקור הברכה של מלכות סאדם חוסיין
שר"י 53
צו. רי"ח הקודש של הרידב"ז 54
צז. גניזת הקיצור 54
צח. העובדים בביתו מעידים 55
צט. צוואת האב 55
ק. חותם של אמת 56
עוד הבן איש חי! 58

שבחי הבן איש חי-הקדמה

הקדמה

כתב רבינו יעקב זיע"א, בנו וממשיך דרכו של מורנו ורבינו חכם-רבי יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, בהקדמה לספר 'לשון חכמים' שהוציא בשנת התר"ע זיע"א מכתבי מו"ר אביו שנפטר שנה קודם, מודעה וגילוי דעת כשיר בחרוזים : "יתן ה' לשאר ספריו הנחמדים, שיצאו לאור העולם, ויפוזו זרועי ידיו להאיר בחשיכה. כי היכי דלימרו שמעתתא מפומיה ושפתותיו יהיו דובבות שפתי חכמים לשון ידיעה. מכאן מודעא: שכל הוצאות הדפוס, של זה הספר, הם משל בן יכבד אב, אנא עבדא ברא כרעא. וקודש לה' נוטה כיריעה, אתיא זכיה זכיה, לזכות בו את הרבים, לחלקו ביעקב ולהפיצו בישראל, ומלאה הארץ דעה, חכמתא לחכימין ומנדעא, להיות עילוי לנשמת אבא מארי ועט"ר זלה"ה, הצרורה בצרור החיים, ברום רקיעא, וזכות הרבים תלוי בו, יפאר ענוים בישועה. לכן – כל הרוצה ליטול את השם – יבא ויטול בלא כסף, ובלא מחיר..." עד כאן לשונו. ובאתי אנוכי בס"ד – מה אנ"י בחיי – שאין בנמצא הגדרה שתגדיר את רמת שפלותי, ורוצה אני ליטול את השם וליטול את כתבי רבינו יוסף חיים ולהפיצם ביעקב ולחלקם בישראל בלא כסף ובלא מחיר, לעשות נחת רוח ליוצרי ולעשות רצון בוראי, לתקן שורש מעשה זה במקום עליון. וגם נשתוקקתי לעשות נחת רוח לרבינו יוסף חיים – שמפיו אנו חיים, וכבר אמר הוא שממשיכי דרכו של הצדיק - אלו תלמידיו שממשיכים את הנהגותיו בעולם הזה גם אחרי פטירתו – והם הם בניו. על כן באתי כאן, אנ"י הקטן, וחיפשתי וליקטתי וערכתי וכתבתי בלשון פשוטה, 100 סיפורים חיים על רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, כנגד 100 שנים להסתלקות, והמטרה: לעורר ההתפעלות ולעודד את הרצון להתעלות! ואלו סיפורי היסטוריה חיים, שאין בוודאי על סיפור תולדות חייו – זכויות יוצרים.

חלק נרחב מהסיפורים למדתי ממורי ורבי מרן הרב מרדכי צמח אליהו (שליט"א – שה' ישלח לו רפואה שלימה – וישוב להנהיגנו כבעבר במהרה) [זצוק"ל] - ולו נתונה עיקר התודה! וכל הסיפורים הללו הם אמת לאמיתה בלי חשש ערבוב שמועות. אך חלק מהסיפורים נלקטו מסופרים וספרים ישנים גם חדשים שלפעמים נסמכו על סיפורי שמועות שמקורם לא ידוע. אך גם עליהם יש לומר את מה שאמר אחד מגדולי החסידות על 'שבחי הבעש"ט': "מי שלא מאמין שהסיפורים הללו יכולים לקרות הוא כופר". ובכלל, ספר זה הוא צמצום מצומצם של שבחי רבינו – שכל ספריות שבעולם לא יספיקו לעולם בכדי להכיל את כל ספרי השבחים שיבוא מי שיהיה ויכתוב על

רבינו. ויהי רצון מלפני יושב מרומים שיענה ויחוס ויחמול ברחמים, על אף שיש בנו עוונות וחטאים, ואין וודאות כי אנו זכאים, ויתבטלו כל ההרהורים ושאר מרעין בישין שעלו במחשבתנו בעת העבודה על אלו הסיפורים, ויתמתקו כל הדינים הקלים והקשים מעלינו ומעל כל בית ישראל הקדושים, ונשמור כדבעי האיברים ונזכה לראות בביאת משיח צדקנו במהרה מלווה ברבותינו מפיצי אורה, יחד באחדות שלמה בבית מקדשנו בירושלים הבנויה. אם לומדים זה הספר בקריאת הפה ולא רק במראה עיניים ובמיוחד ביום י"ג אלול – יום השנה לפטירה טוב שיאמרו נוסח זה בשמחה ובחיוך השפתיים ריבונו של עולם, הרי אנחנו מוכנים ומזומנים לזכור בפינו שבח עבדך הצדיק רבי יוסף חיים בן אליהו ז"ל, כי ידענו שרצונך הוא לספר בשבח הצדיקים, כי תהלתם היא תהלתך, ותפארתם היא תפארתך, ותזכנו בעבור זאת שימשך עלינו קדושת עבדך הצדיק רבי יוסף חיים בן אליהו, ותטהר מחשבתנו ותסיר ממנו כל מחשבות זרות והרהורים רעים ורעיונים פגומים, ותזכנו למוחין דגדלות ותסייענו ותעזרנו בכל עת לעלות לעולם המחשבה הקדושה ולחשוב מחשבות קדושות בתורתך ועבודתך ובגדולתך, ותזכנו להתדבק בך ובתורתך תמיד במחשבות קדושות וטהורות, זכות ונקיות, ותזכנו להתפלל לפניך כראוי בכוונת הלב, ותזכנו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך באהבה ובשמחה רבה וברעותא דליבא. יהיו לרצון אמרי פי והגיון ליבי לפניך ה' צורי וגואלי. ויהי נעם א-דני א-להינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

שבחי הבן איש חי-ילדותו

רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, נולד בקדושה בחודש אב התקצ"ד בעיר ואם בישראל בגדאד אשר במדינת בבל לאביו - רבינו אליהו ואמו הרבנית מזל-טוב זיע"א.

א. פרי ברכת הצדיק

מספרים במשפחת אבוחצירא, כי שנים רבות חיכו הוריו של הבן איש חי זיע"א להפקד בזרע של קיימא ולהביא ילד לעולם. משנודע לאמו הרבנית על חכם רבי יעקב אבוחצירא זיע"א המלומד בניסים שחי במרוקו, לא היססה לרגע ועשתה את דרכה אליו. דרך ארוכה ומייגעת עשתה עד אשר זכתה לעמוד לפני רבי יעקב ולבקש ממנו שיברכה שתזכה לבן זכר גדול בתורה. ברך אותה הצדיק שבקרוב תזכה לבן אשר יאיר את עיני כל ישראל בתורה. וב"ה רואים אנו כי ברכתו עשתה פירות ופירי פירות, ואין אנו יודעים להעריך עד כמה.

שבחי הבן איש חי-אבותיו

א. פרי ברכת הצדיק

רבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א היה נכד להרה"ג הגאון רבינו משה-חיים זיע"א שהיה רב ומורה-צדק בבבל ותוקף גדולתו וחסידותו אי אפשר לבאר. רבינו משה-חיים נפטר בשנת התקצ"ז, בהגיעו לגבורות. הבן איש חי היה אז כבן שלוש. אחריו מלך בנו, אבי הבן איש חי, רבינו אליהו זיע"א, חכם גדול בנגלה ובנסתר וחסיד קדוש כמלאך ה', אשר חיבר את הספר הקדוש 'מדרש אליהו' והוא רמזים נפלאים על דרך הסוד.

ב. גאון עוד בקטנותו

מספרים, כי כשהיה הבן איש חי זיע"א עוד קטן, כבן ארבע או חמש שנים, בחן אותו אביו בפרשת השבוע, ושאל אותו: "אפשר בורא כל העולמים - שלפניו נגלו כל תעלומות והמון כל נסתרות שמבראשית ועד אחרית, כך שאל את יציר כפיו – 'אַיֶּכָּה'"? השיבו הילד תכף ומיד: "המילה 'אַיֶּכָּה' היא ראשי תיבות - אני יודע כל הנסתרות". כבר אז היתה גאונותו כזו עצומה!

ג. ויעלו את יוסף

מספרים, כי נס קרה לבן איש חי זיע"א בהיותו בן שבע שנים, כשנפל לפתע פתאום לבאר עמוקה, וכפשׁע היה בינו ובין המות. אחותו הקטנה שנכחה שם, צעקה לעזרה. מיד מיהרו כמה אנשים וחשו לעזרתו, הוציאוהו וטיפלו בו במסירות עד אשר השיבו רוחו אליו, ויהי לנס. ככה שמרה ההשגחה על נר ישראל שלא יכבה בעודו באיבו. מאז הוא קיבל עליו כהודיה לבורא עולם, נדר גדול למסור עצמו על התורה ועל העבודה כל ימיו. ומספרים, כי רק אז הוסיפו לו בשמו את השם 'חיים' - לשמירה.

ד. אין זמן למשחקים

מספרים, כי סקרנות יתרה הייתה לבן איש חי זיע"א כילד, והיא נוצלה על ידו לחטט רבות בספרי אביו וסבו, על אף שהיה קטן מלהבין בלימודים גבוהים. כן היה נמנע כבר אז מלהסתובב בין בני גילו ולבזבז זמנו במשחקים. עוד מספרים, כי די היה לו פעם אחת לראות דבר מה, או לקרוא לימוד או מעשה, והעניין נחרט בזיכרונו העצום והמיוחד עד לסוף ימיו. חריף ביותר היה ולמד דבר מתוך דבר, והסיק מיד לקח ומסקנה, מכל נושא ונושא שעבר דרכו.

ה. המבדיל

מספרים, כי כשהיה הבן איש חי זיע"א כבן שמונה, התמודד מול אחותו הקטנה על החזקת נר ההבדלה. כשאביהם, רבינו אליהו זיע"א חש בכך, פנה אל בנו בכורו ואמר לו כי אם הוא רוצה להחזיק את הנר למען הנאתו – הרי אחותו קודמת - משום שהיא קטנה וקודמת לענייני הנאה, אך אם הוא מבין בעניין ההבדלה יותר מאחותו ועל כן רוצה בהחזקת הנר – הרי הוא קודם לה. אמר הילד, כי ההבדלה נעשית מתוך דעת דווקא, כפי שנזכר בנוסח ההבדלה – "בין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה" – ואלו עניינים שבהבנה, ובהבנה בוודאי הוא עולה על אחותו הקטנה. רבינו אליהו לא הסתפק בזאת והבטיח לבנו שאם יענה על עוד שאלה קטנה – אכן יזכה בהחזקת נר ההבדלה. רבינו אליהו ביקש לדעת ולהבין מדוע חכמינו ז"ל תיקנו את סדר ההבדלה דוקא בברכה ראשונה על היין, ברכה שנייה על הבשמים, ברכה שלישית על הנר ורק לבסוף את ברכת 'המבדיל', מדוע לא קבעו את ברכת 'המבדיל' שהיא העיקרית – מיד אחרי ברכת היין? אחרי רגע קט של מחשבה, ענה הילד לאביו - שהוא עצמו לימד אותו שתפקיד היהודי הוא לשאוף תמיד לעלייה תמידית, ומכיון שכל מצוות ההבדלה נעשות באיברי הראש – אנו צריכים לעשותם בסדר עולה – ראשית ביין ששותים בפה, שנית בבשמים שמריחים באף, שלישית בנר שרואים בעיניים, ורק לבסוף את ברכת ההבדלה שהיא מתייחסת לדעת שנמצא במוח – הגבוה מכולם. נדהם רבינו אליהו מתשובת בנו הקטן החכם, וזיכה אותו בזכות הגדולה של החזקת נר ההבדלה.

ו. קופץ כיתה

מספרים, כי התכונות הנאצלות והסגוליות שסיגל הבן איש חי זיע"א לעצמו, עוד בילדותו, דחפו אותו כבר אז להיות ראשון בכל עניין, ועוד בינקותו כבר קפץ כיתה אחר כיתה, והשיג את חבריו הגדולים ממנו. לא היה קץ להתפעלות רבותיו ממנו, ומשנוכחו לדעת כי אינם יכולים לספק את כמיהתו לתורה, באו אל אביו והודיעוהו כי בנו הינו עילוי וכי הוא זקוק למורה מיוחד, גדול בתורה, שיוכל לקדמו בהתאם לכישרונותיו. על כן מסרו אביו לידי דודו, אחי-אמו, רבי דוד מאיר יוסף ניסים סלמאן מעתוק, שלימים הקים את ישיבת "שושנים לדוד" בירושלים תובב"א, והוא הוא שהעלה אותו כמה וכמה מדרגות בתורה.

ז. בשקט בשקט

מספרים, כי עוד בגיל רך וצעיר, בשובו מבית המדרש, היה נחבא הבן איש חי זיע"א בחדר הספרים של אבותיו הגדולים, על מנת לחזור על לימודו וללמוד בשקט. ברוב

הימים לא היו יודעים בו שכבר חזר מבית המדרש ולא היו מביאים לו לחם לאכול, עד שמצאוהו נחבא בחדר הספרים, שם היה שוקד באוהלה של תורה, ושם לילות כימים, למלאת נפשו השוקקה לדבר ה'. וילך הלוך וגדל.

ח. רבני ירושלים מתפעלים מהנער

מספרים, כי עוד בהיות הבן איש חי זיע"א בגיל ארבע-עשרה שנה, קרה שמבט עיניו נפל על מכתב שהגיע מחכמי ירושלים שפנו בשאלה בהלכה לאביו רבינו אליהו זיע"א. בזמן שעוד היה אביו מעיין בספרי הפוסקים להשיב להם על שאלתם, עבר הבן איש חי בסקירה אחת על פני השאלה וצדדיה, ומיד ישב וערך תשובה כהלכה, המנומקת בבקיאות רבה, מספרי גדולי הפוסקים, ראשונים ואחרונים, ושלח אותה לחכמי ירושלים. כשקיבלו את המכתב בירושלים והבחינו בשם החתום בסופו, שמחו לראות שחכמת א-לוקים בקרב הנער להבין בספרי הפוסקים ולהורות. כמה ימים אחר כך הגיעה לירושלים גם תשובת אביו. נענו והשיבוהו חכמי ירושלים שכבר בנו הקדימו בחכמה, ועליו נאמר: 'ישמח אביך ואמך ותגיל יולדתך'. ברכתם עשתה פירות ופירי פירות, וזכו הוריו הקדושים לראותו מורה הוראות בישראל.

ט. בסוד שיח

מספרים, כי בהיותו בן ארבע-עשרה, לאחר שהתבשם מספר שנים מתורתו של דודו, הצטרף הבן איש חי זיע"א אל הישיבה המהוללה "בית זלכה" לשתות בצמא מדברי ראש הישיבה – רבינו עבדאללה סומך זיע"א, שהיה מקרבו ולומד עמו בחברותא. גם שם, למרות גילו הצעיר, החל הבן איש חי לעלות בלימודיו ושקידתו, תוך שהוא מנצל ימיו ושעותיו, ולא נתן מנוח לגופו ולנפשו. אחר כך רק החל ללמוד את תורת הסוד, בליוויו של רבינו אליהו מני זיע"א, שלימים שימש כרבה של חברון תובב"א. ומספרים כי פעם אחת ראה רבינו אליהו זיע"א, אביו של הבן איש חי, את בנו ואת רבינו אליהו מני כשהם יוצאים מחדר מסתורם ובידם הספר הקדוש "עץ חיים" של רבינו האר"י זיע"א. מיד הבין האב כי בנו, על אף צעירותו, החל כבר לעסוק בתורת הנסתר ועל כן תמה על כך בפני רבינו אליהו מני, שלא היסס ומיד ענה לו: "דע לך, כי בנך על אף גילו הצעיר, ראוי לעסוק גם בתורת הנסתר ואין לך לחשוש מכך כלל".

י. קומי רוני בלילה

מספרים, כי שנה אחת היה מחסור רב באתרוגים ולא היה בבגדאד כולה ביום הראשון של חג הסוכות, אלא רק אתרוג אחד כשר הראוי לברכה. אמנם גם על אתרוג זה נתעורר ספק אם בכלל יהיה ניתן לברך עליו אף ביום הראשון של החג. השאלה הוגשה

לגדולי החכמים ובראשם רבינו עבדאללה סומך זיע"א וחברו חכם אליהו עובדיה זיע"א, ושניהם לא מצאו תשובה לעניין. בערב החג הפנו את השאלה לאביו של הבן איש חי זיע"א, רבינו אליהו חיים זיע"א, והוא הבטיח להם שבקומו בלילה יעיין בדבר. הבן איש חי היה אז נער צעיר בגיל 16 שנה, וכששמע את השאלה החליט מיד להיות לעזר לאביו, וכי לא יתן תנומה לעיניו עד שיברר את ההלכה, כדי שידעו ישראל מה לעשות למחרת בחג. באותו ליל יום טוב, סיים הבן איש חי את סעודת יום טוב בחיפזון גדול שלא כמנהגו, שכן תמיד נהג להאריך על השולחן כמה שעות בשירים ותשבחות ובאמירת חידושי תורה. ותיכף עלה לחדר הספרים ששם הכין מבעוד יום אור דולק והחל בבירור השאלה. סמוך לאשמורת הבוקר, נכנס אביו הגאון לחדרו והחל גם הוא בבירור ההלכה בעניין זה. כשעלה השחר החלו חכמי העיר ובראשם רבינו עבדאללה זיע"א, לבוא ולשאול מה מצא החכם רבי אליהו בהלכה. כשנכנסו לחדר, מצאו אותו ואת בנו שקועים בעיון אחר ההלכה, כשמאות ספרים מונחים מסביבם. כשהרגיש הבן איש חי בחכמים, אמר להם כי לפי עיונו הגיע למסקנה כי האתרוג לא כשר לברך עליו היום, והודיעם שגם אביו הסכים על כך, וכן הראה להם את כל ממצאיו בספרים, וביקש מהם שיעיינו גם הם, אולי יכריעו להיפך. אך אחרי עיונם, הוכרחו גם הם להסכים לדעתו, ובאותה השנה לא זכו כל הקהל לברך על האתרוג ביום הראשון של חג הסוכות.

שבחי הבן איש חי-נישואיו

י. קומי רוני בלילה

כשהיה רבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א כבן שמונה-עשרה, נשא לאשה את רחל בת יחזקאל שלום וזכה בס"ד לבן ובת. נישואיו אלה רק חיזקו אותו בעבודת ה' ובקדושה יתירה והתנזרות מענייני העולם הזה, שכן רעייתו נעשתה לו רק לעזר. על כן, לא נרגע מהמשך התעלותו במוסר, בקדושה, בתורה, אלא רק הוסיף עליו קבלת סייגים וגדרים חדשים, ולא היה שח שיחה בטלה עם שום אדם.

שבחי הבן איש חי-פטירת מו"ר אביו זיע"א

י. קומי רוני בלילה

אביו של רבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א, רבינו אליהו זיע"א, נלקח לבית עולמו בז' אלול התרי"ט, בהיותו אך בן ארבעים ושמונה שנים, עד אז הנהיג את צאן מרעיתו בקדושה יתירה, כמנהג אבותיו.

יא. להתחיל ולסיים בטוב

מספרים, כי מעט קודם שנפטר אביו של הבן איש חי זיע"א, רבינו אליהו זיע"א, הוא הוזמן לעלות לספר-התורה לעליית השביעי בפרשת 'בהר סיני'. כשהראה לו השליח-ציבור את הפסוק המתחיל - 'ואם מעט נשאר בשנים', רמז רבינו אליהו לבעל-קורא לחזור מפסוק הקודם 'אם עוד רבות בשנים'. ועם כל זאת, לא ניצל רבינו אליהו, ואחר כמה חודשים נלקח לבית עולמו.

שבחי הבן איש חי-המלכתו

יא. להתחיל ולסיים בטוב

יום המלכתו של רבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א על העדה, היה בי"ג באלול התרי"ט - היום השביעי לפטירתו של אביו זיע"א. יום זה הוכרז ליום אבל, וכל אנשי קהילת קודש בגדאד נהרו לבית-הכנסת לשמוע את דרשת ההספד אשר נשא עליו בנו - רבינו יוסף חיים.

יב. הממליך ממלכות

מספרים, כי באותה הדרשה, ביום השביעי לפטירת אביו של הבן איש חי זיע"א, היו דבריו נפלאים חוצבי להבות אש, המלאים זיו ומפיקים נוגה, והפליאו את קהל שומעיו שהשתאו בשמעם לראשונה את גודל חכמתו, אב בחכמה ורך בשנים. אז הבינו כולם כי לגדולות נוצר, וכבר באותו המעמד באו כל גדולי ישראל, והכתירוהו והמליכוהו עליהם לראש ולקצין, כממלא מקום אבותיו בתורה וביראת חטא, שכן היה הוא הבן הבכור, קדוש מרחם. והוא היה אז רק בן עשרים ושש שנה!

יג. קבלת עול מלכותו באהבה

מספרים, כי אמרו תלמידי הבן איש חי זיע"א, כמה וכמה פעמים: אם היו ישראל שומעים לנביאים בימים ההם, כמו ששומעים לרבינו בזמן הזה - לא היה נחרב בית-המקדש ולא גלינו מארצנו. וכן מספרים בשם חכם רבי יחזקאל הלוי זיע"א אב בית-דין דבבל, שהיה רגיל לומר: "אם יאמר לי רבי יוסף חיים על ימין - שמאל ועל שמאל - ימין, לא אהרהר אחרי דבריו ואקבלם כהלכה למשה מסיני".

שבחי הבן איש חי-דרשותיו

יג. קבלת עול מלכותו באהבה

החל משנת תר"ך, התחיל הבן איש חי זיע"א לדרוש ברבים. מדי שבת בשבתו, בעומדו במשך כשלוש עד ארבע שעות כשהוא מעוטף בטלית, היה דורש אל מול אלפים - במשלים המתיישבים על הלב, ובלשון צח ומובן לכל. אפילו הנשים והקטנים היו משתוקקים לשמוע את דברי חכמתו, שכן היו מבינים את דבריו היטב. ורבים השיב מעוון בדבריו הנכנסים אל הלב, כי טרח להסביר לכל העם את דרשותיו. ואף כשהיה מדבר בתורת הסוד – לא קצו בדבריו, אף אלו שלא הבינו דבר זה, ויתירה מכך – אף נהנו ממתיקות לשונו.

יד. נס בעזרת הנשים

מספרים, כי בשבת אחת בעת דרשת הבן איש חי זיע"א, כהרגלו בקודש, התאספו אנשים רבים לשמוע את דרשתו, ובמיוחד היו נשים רבות אשר ישבו בעזרת הנשים. אז היתה העזרה תלויה בעמודי עץ. לפתע, מכובד קהל הנשים העצום, החלו להישמע קולות של ניפוץ עצים, ותוך דקות אחדות החלו קורסים כמה עמודי עץ תומכים, וכל העזרה בצד המערבי החלה קורסת על מאות יושביה! קולות אנשים ונשים כבשעת סכנה החלו להישמע בחלל בית-הכנסת. הבן איש חי שהיה שקוע בדרשתו, הרים את עיניו לשמע הקולות - הן של העצים והן של הקהל, והתבונן מספר שניות לכיוון מקום השבר וההתמוטטות, וראו זה פלא, כל העצים שהיו בשלב של שבירה וניפוץ, או שנטו ממקומם הראשון - נעצרו, פרגוד העזרה שנטה מטה מחוסר תמיכת העמודים והתומכים – נעצר אף הוא במקומו והכל עמד על מקומו, לעיני מאות שומעי הדרשה. רק כעבור כארבעים דקות סיים הבן איש חי את דרשתו, כאילו כלום לא התרחש.

טו. באר המשאלות

מספרים, כי פעם אחת בעת דרשת השבת של הבן איש חי זיע"א, החלה לפתע רצפת בית הכנסת לשקוע באדמה. המוני העם שבאו לשמוע את הדרשה החלו בורחים על נפשם, ואילו הבן איש חי לא זז ממקומו, כאילו כלום לא קרה. בשלב כל שהוא, פסקה הרצפה לשקוע, וממש ליד המקום בו עמד הבן איש חי נתגלתה באר מים בקרקע בית הכנסת. ומספרים, כי עוד באותו שבוע, כל הקהילה נעשה ורעשה על המקרה המופלא, החלה להסתובב שמועה כי מי הבאר מסוגלים לרפאות חולים ולפקוד עקרות, ורבים החלו פוקדים את המקום. אך השמועה על דבר הבאר הפלאית הגיעה חיש מהר לאוזני

השלטונות שהחלו 'לשים עין' על שטח המקום, בו עמד בית הכנסת. טיכסו רבני בית הכנסת עצה והחליטו לסתום את הבאר מבלי שאיש יידע על כך, שמא יקחו השלטונות לידם את בית הכנסת ויחללו את הקודש. ואכן, כבר באותו הלילה, בשקט בשקט סתמו את פי הבאר. למחרת התפשטה לה שמועה חדשה כי הבאר התייבשה, אך בסתר ליבם ידעו כולם כי טוב שכך - כי על כן ניצל בית הכנסת העתיק.

טז. פלאות בדרשותיו

מספרים, כי כשהיה הבן איש חי זיע"א דורש את דרשותיו הארוכות - כשלוש וכארבע שעות, היה עומד במשך כל הדרשה בעוד טליתו מונחת עליו והכנפות שעל כתפיו - לא היו נופלות מעליו אפילו פעם אחת. ומספרים, כי בימות הקיץ היו עומדים שני אנשים משני צדדיו ומנופפים לו בשתי מניפות גדולות במשך כל הדרשה, וזכות גדולה היתה לשמש אותו בכך והיתה נערכת בין הקהל הגרלה על הזכות הגדולה הזו.

שבחי הבן איש חי-דרשות לארבע השבתות

טז. פלאות בדרשותיו

בשבת שובה, שבת זכור, שבת הגדול ושבת כלה (הסמוכה לשבועות), היתה לרבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א הזכות לבדו לדרוש. זכות זו היתה לו ירושה מאבותיו הקדושים, כפי מנהג בבל. בעת דרשה זו, כל בתי הכנסת שבעיר נסגרו, ושאר דרשני הציבור היו בטלים מדרשותיהם. לערך עשרת-אלפים אנשים ונשים, נהרו בהמוניהם והתקבצו בבית הכנסת-הגדולה. ונשמע קולו של הבן איש חי בבואו אל הקודש, לערך ארבע שעות, כקול מים רבים, על אף שבזמנו לא היו רמקולים ומה גם שהיה זה בשבת.

יז. בדיחותא דפוריא

מספרים, כי בכל יום פורים אחר קריאת המגילה בשחרית, היה יושב הבן איש חי זיע"א ודורש לבני ישיבתו בדקדוקים נפלאים על כל מעשה המגילה עד לכדי צחוק על המן הרשע, וכל הקהל היו מתפוצצים מצחוק. ואילו הוא, לא היתה נראית בת צחוק על שפתיו, אלא נעימות פניו הקבועה לו. ומספרים, כי אחר שהיה יוצא ביום זה מבית הכנסת, היו ממתינים לו עניי העיר והיה משלשל לכל אחד מהם כמה מטבעות כסף בלי חשבון כלל.

יח. נס אל על

מספרים, כי פעם באחת מדרשותיו הגדולות של הבן איש חי זיע"א, נשמע לפתע קול תינוק בוכה - מהדהד ברחבי בית-הכנסת. עיני כולם נישאו אל על, והנה הבחינו חיש

מהרה כי היה זה תינוק קטן שזה עתה למד לזחול, אשר ככל הנראה טיפס על אחד העמודים המתנשאים מעזרת הנשים למרומי חלל בית-הכנסת, בעוד אמו הצעירה היתה מרוכזת לדברי הקודש בדרשה. גם בפעם זו הבן איש חי לא הראה עצמו כמי שחש במתרחש, ועל אף שקמה המולת מה בקהל, המשיך בדרשתו. חיש מהרה אזר את חלציו אחד מבאי בית הכנסת וטיפס בזריזות אל עבר התינוק, והביאו במהרה אל זרועות אמו, שנחרדה לשלומו, אך כמו כולם תלתה גם היא את אי נפילת בנה מהגובה הרב, בכוח קדושתו של הבן איש חי.

יט. שכר למביאי הטף

מספרים, כי בעת הדרשות בשבתות, היו יושבים למרגלות הבן איש חי זיע"א, ילדים רבים שהוריהם הביאו אותם עמם לבית הכנסת. הצפיפות פעמים היתה רבה, אך אף ילד לא ויתר על הזכות שנפלה בחלקו לשבת במרחק נגיעה מרבו הדגול של הוריו. ומספרים, כי על אף שהיו הילדים קטנים כל כך, ועל אף הצפיפות, אף אחד מהם לא פצה פיו במשך כל הדרשה, שהגיעה פעמים עד לארבע שעות.

שבחי הבן איש חי-סדר לימודו בימות החול

יט. שכר למביאי הטף

בימות החול, לאחר שהתפלל רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א שחרית כותיקין, בעוד שהוא מעוטר ומוכתר בטלית ותפילין, פתח פיו בחכמה כחצי שעה בהלכות פסוקות. אחר כך, היה לומד עם הקהל 'עין יעקב' בהסבר נאה, ואת חידושיו מלימוד זה, הוציא לאור כספר 'בניהו' ו'בן יהוידע'. ובודאי שלא חסך מקהל עדתו אף את הלימוד הקדוש של 'חוק לישראל'.

כ. סדר יומו

מספרים כי סדר יומו היה קבוע, ובמשך חמישים שנה לא השתנה כלל עד לפטירתו. ראשית היה מתעורר כל לילה בחצות, ומיד מיהר לטהר את עצמו במקוה. אחר כך אמר ברכות השחר ומיד נפנה לקונן על חורבן בית המקדש. לאחר מכן פייט שבחים לבורא, עד הגיע זמן תפילת שחרית כמנהג הותיקין, אותה התפלל בבית הכנסת-הקטנה. לאחר התפילה, בעודו עטוף בטלית ומעוטר בתפילין, נתן שיעור במשך כשעה וחצי למאות המתפללים ב'שולחן ערוך' – 'אורח חיים' ו'יורה דעה'. לאחר מכן המשיכו ב'עין יעקב' וב'חוק לישראל', וכשסיימו - נטו כולם לביתם לסעודת פת שחרית. אחר כך היה יושב הבן איש חי כמה שעות להכין רשימותיו, תשובותיו לשאלות שהופנו אליו וכן

לכתיבת ספריו. אחר כך סעד את סעודת הצהריים ולאחריה היה נח זמן מועט. אחר כך החל לקבל קהל בשאלות ובפסקי הלכות, בוררויות, שלום בית ועצות בעניינים שונים. לאחר מכן התפלל תפילת מנחה ולאחריה נתן שיעור במשך קרוב לשעה בעניני פרשת השבוע. אחר כך התפללו ערבית, ולאחריה קיים את סעודת הערב שבסיומה היה יושב להמשך כתיבת ספריו. משם פנה לומר קריאת שמע על המיטה ולנום את שנתו. וכך חוזר חלילה בכל יום.

כא. טרם שמעה אוזן

מספרים, כי כל ארבע שנים היה גומר הבן איש חי זיע"א את סדר הלימוד ב'שולחן ערוך' - 'אורח חיים' ו'יורה דעה' עם צאן מרעיתו, וקודם שהיה חוזר עליהם חלילה מחדש, היה עורך ביום הסיום - סעודה גדולה, שאותה מימן מכיסו וממונו, והיה מזמין אליה את כל חכמי העיר. ובסעודה זו נהג לומר חידושי-תורה שעוד לא שמעה אוזן מעולם.

כב. שחורים עם מכנסיים

מספרים, כי פעם הגיע לבבל נציג של 'אליאנס', בתקופה שכבר הבן איש חי זיע"א גילה את תרמיתם. הלה הגיע לבית המדרש של הבן איש חי, כשהוא לבוש כמו הצרפתים המשכילים: חליפה שחורה מחווייטת וכובע. רצה אותו נציג להיכנס לדבר עם הבן איש חי שיתן 'הסכמה' לבית ספרם. אך הבן איש חי סימן לו שילך. אחרי שהלה יצא, אמר הבן איש חי לתלמידיו שסבבוהו באותה העת: "אתם רואים, הס"מ (השט"ן) וכל גונדא דיליה - כל החיילים שלו - נראים כמוהו - שחורים עם מכנסיים! ואילו כל מלאכי השרת נראים כמונו - לבנים עם גלימות"!

שבחי הבן איש חי-הילולת מו"ר אביו זיע"א

כב. שחורים עם מכנסיים

בדרשותיו הרגילות היה רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א חוסך את הפלפולים ומצניע אותם ליום ז' אלול, יום ההילולא של מו"ר אביו - רבינו אליהו זיע"א. אז היה דורש פלפולים בפרד"ס, ברוב עם, חכמים ונבונים.

כג. כמעיין המתגבר

מספרים, כי פעם חל ליל הילולת רבינו אליהו זיע"א, אביו של הבן איש חי זיע"א, בליל שבת קודש. חכם רבי עזרא כהן זיע"א שהיה מבאי בית הבן איש חי, רגיל היה לבוא אליו בלילות שבת, וכך עשה גם בפעם זו. פנה אליו הבן איש חי וביקש ממנו שיאמר לו פסוק שעולה במחשבתו, ואז הוא ידרוש עליו לעילוי נשמת מו"ר אביו. "פותח את

ידיך", ענה רבי עזרא, והבן איש חי דרש על פסוק זה מאה ועשרים פירושים שונים, במשך ארבע שעות רצופות, כמעיין המתגבר ללא הפסק!

כד. 'המאסף' את דבריו

מספרים, כי פעם נסע חכם-רבי בן-ציון קואניקא זיע"א בעל העלון התורני 'המאסף' - לבגדאד, על מנת לראות ולשמוע את הבן איש חי זיע"א, ולראות מי הוא האיש ששמעו הלך לפניו בכל העולם. בהגיעו לבגדאד, אמרו לו שהוא יוכל לשמוע בשבת הקרובה את דרשתו של הבן איש חי, בפני קהל של אלפים. באותה השבת הלך רבי בן-ציון עם כולם לשמוע את הדרשה השבועית, והנה הוא שומע את הדרשה - שרובה משלים ואגדתות ורק בנוסף גם הלכות והנהגות. רבי בן-ציון התפלא על כך מאוד, שהרי חשב שדרשתו של הבן איש חי זיע"א תהיה מלאה בפלפולי סברות. הימים היו ימי אלול, ומנהג הבן איש חי היה לדרוש ביום השנה לפטירת מו"ר אביו שחל ב-ז' באלול. הלך רבי בן-ציון גם לשם, לשמוע את השיעור. והנה, כבר עם תחילת השיעור הוא נוכח לראות שהבן איש חי הוא אכן גאון גדול, חריף ובקיא בכל חלקי התורה, שכן השיעור שמסר הקיף את כל הש"ס, השו"ע והפוסקים, עם כל הראשונים והאחרונים, ובמהלכו היה מקשה ומתרץ, בונה וסותר, מדמה ומחלק, הכל בבהירות נפלאה ובלשון צחה וטהורה. שיעור כמו זה לא זכה לשמוע רבי בן-ציון מעולם, שכן היתה שם גדלות עצומה ונוראה, ושם יכלו לראות את בקיאותו ואת חריפותו ואת עמקנותו הנפלאה של הבן איש חי. אחרי השיעור ניגש רבי בן-ציון אל הבן איש חי וביקש ממנו אם יואיל בטובו לשלוח לו את השיעור מדי שנה והוא ידפיס אותו בעלון 'המאסף'. הסכים הבן איש חי בשמחה ומאז היה שולח לו את שיעורו מידי שנה, והשיעור היה מודפס בקובץ 'המאסף'. ומספרים, כי כל גדולי וגאוני הדור היו רואים את השיעור ועוברים עליו, והיו מתפלפלים ביניהם ואף עם הבן איש חי עצמו, במהלך כל אותה השנה(!) על שיעור זה - זה מקשה וזה מתרץ, זה מצדד ותומך וזה מקשה ופורך, וכך עד השיעור הבא, בשנה שאחר כך.

כה. רק חמש דקות

מספרים, כי פעם פנה חוזר בתשובה אחד לחכם רבי אליהו בניש זיע"א, שהיה בן בית אצל הבן איש חי זיע"א וכן היה השוחט שלו. סיפר לו אותו חוזר בתשובה, כי הוא עומד לסיים את הספר 'עץ חיים' של האר"י זיע"א וכי עתה הוא רוצה להזמין את הבן איש חי ל'סיום' שהוא עושה. אמר לו רבי אליהו בניש שלא יתכן כי הבן איש חי יבוא, משום שהוא לא אוהב סיומים 'כאלה'. "ובכל זאת", אמר לו אותו חוזר בתשובה, "אף על פי כן, תנסה להביא אותו". הלך רבי אליהו בניש לבן איש חי והעביר לו את המסר – שאותו

חוזר בתשובה רוצה להזמין אותו לסיום ספר 'עץ חיים' שהוא למד בכוחות עצמו. אמר לו הבן איש חי שהרי מדובר כאן בתלמיד חכם שלא בא ממשפחה של רבנים חשובים ומדובר בסתם אברך פשוט(!) על כן, אמר לו הבן איש חי שהוא מוכן לבוא, אך למשך חמש דקות בלבד. משבא הבן איש חי לסיום, עמד אותו חוזר בתשובה ואמר דבר תורה מתוך הספר 'עץ חיים', והקשה בדרשתו על כמה מקומות ויישב את הדברים בטוב טעם, דבר דבור על אופניו, עד שהיה הכל נהיר ובהיר. והנה, הבן איש חי המשיך לשבת שם יותר מחמשת הדקות שהקציב לעניין מלכתחילה. בסוף הדרשה, הזכיר אותו חוזר בתשובה קושיה חזקה שהקשו המפרשים, ואמר שאין הוא רוצה לעכב את מרן הבן איש חי, ועל כן הוא לא יזכיר את התירוץ שיש לו עליה. אמר לו הבן איש חי: "תמשיך ותאמר, לא אלך עד שאשמע את כל מה שאתה רוצה לומר, ואפילו אם יארך הדבר חצי שעה". ואז המשיך אותו חוזר בתשובה ואמר את כל התירוץ שהוא בנה על הדברים, עד שהכל התיישב על מקומו. והיה ניכר על פני הבן איש חי בעת הדרשה, שנהנה הנאה גלויה מכל הדברים שנאמרו. אותו חוזר בתשובה היה לימים רבינו אליהו סלמאן זיע"א, מו"ר אביו של חכם-רבי מרדכי אליהו שליט"א. עוד באותה השנה הזמין הבן איש חי את רבינו אליהו סלמאן לבוא ולדרוש ביום ההילולא של אביו, רבינו אליהו זיע"א. הלך רבינו אליהו סלמאן ודרש, ושזר בדרשתו ענייני פשט וקבלה יחד, דרש ורמז, והכל נאמר והתקבל כפתור ופרח, והתגלתה אז גדולתו וגאונותו. ואותה דרשה נדפסה מאוחר יותר בספרו 'כרם שלמה' שחיבר כפירוש על הספר 'עץ חיים'.

שבחי הבן איש חי-הכבוד שרחשו לו רבותיו

כה. רק חמש דקות

גדולתו של רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א בהלכה וכוחו בבירורו בה, היתה ללא גדר, עד שגם גדולים וגאונים לא פסקו מחבבו, ולא היו סומכים על דעתם עד שהיה מסכים איתם למעשה. ובכל גדולי ישראל אלה, היה גם רבו - הגאון רבינו חכם-רבי עבדאללה סומך זיע"א, שבכל דבר הקשה בהוראה שלח להתייעץ עמו ולדעת חוות דעתו הגדולה.

כו. במלא קומתו

מספרים, כי רבינו עבדאללה סומך זיע"א, היה בא לדרשות של תלמידו – הוא הבן איש חי זיע"א, וממנהגו זה, היו לומדים הרבה אנשים לבוא לדרשה זו, והיו ממלאים את בית-הכנסת מפה לפה. כשהיה נכנס הבן איש חי לבית-הכנסת, היו קמים הקהל לכבודו

קצת ומיד היו יושבים. ראה כך רבינו עבדאללה ואמר בלבו שאין זה כבוד התורה שכך עושים. על כן, החליט להתחיל ולבוא מוקדם לדרשה, קודם הבן איש חי, ואז כשהיה מבחין בבן איש חי נכנס לבית-הכנסת – היה רבינו עבדאללה קם לפניו במלא קומתו עד שהיה הבן איש חי מתיישב במקומו. ראו הקהל שכך מעשהו של הרב הגדול, עשו כן גם הם, ולא היו יושבים, עד שהיה הבן איש חי יושב במקומו. התבייש הבן איש חי ברוב ענוותנותו ופנה אל מורו ורבו בבקשה שלא יקום לכבודו. ענה לו רבינו עבדאללה כי צר לו כי כבר זקן הוא, אך אם היה לו הכוח – היה אף מרכיב את הבן איש חי על כתפיו.

שבחי הבן איש חי-הכבוד שרחשו לו בארצות אחרות

כו. במלא קומתו

רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, עמד בקשרי מכתבים במשא ומתן של הלכה גם עם כמה מגדולי דורו, שהתייחסו אליו בהוקרה רבה. גם אנשים פשוטים, מארצות שונות, היו מריצים אליו את איגרותיהם לשאול ממנו את כל ספקותיהם ולבאר להם את כל הדבר הקשה, והוא היה משיב להם על כל שאלותיהם כדת וכהלכה, בנחת ובענות צדק.

כז. מתהלל ומתפאר

מספרים, כי הגאון הגדול הישיש מהרש"א אלפנדרי זיע"א היה מתהלל ומתפאר בפני תלמידי חכמים מבאי ביתו, שהוא היה מתכתב בהלכה עם הגאון רבי יוסף חיים מבבל.

כח. ישא ברכה מאת ה'

מספרים, כי שניים מתלמידי הבן איש חי זיע"א – חכם רבי צדקה חוצין זיע"א וחכם רבי יחזקאל עזרא רחמים זיע"א, עלו לארץ הקודש, והלכו אצל חכם רבי יעקב שאול אלישר זיע"א. פנה אליהם הישיש"א ברכה ואמר כי מתפלא עליהם וכי מדוע באו אליו? ענו לו השניים כי באו על מנת לראות פני כבודו. המשיך והתפלא עליהם הרב: "יש לכם רבי יוסף חיים בבבל ובאתם אצלי? באמת שאין כמוהו בכל העולם"!

כט. לוחמה בפריצות

מספרים, כי רבינו רחמים מלמד הכהן זיע"א ה'מולא קוצ'יק', שהיה רבה של קהילת יוצאי שיראז בירושלים, היה לוחם עם רעייתו הרבנית זיע"א, בפריצות שהחלה בזמנם בירושלים. וקיבל אז מהבן איש חי זיע"א, בין התשובות לכמה שאלות ששאל אותו, גם קריאה לקהילת שיראז שילחמו בנגע זה. ובאמת, בעזרת נשים צדקניות היו יודעים איזו אשה לבושה בפריצות ובמה בדיוק פרצה הפירצה, והיו קונים לה חתיכה מאותו הבד שלבשה והיו שולחים לה שתכסה בו הפרצות.

ל. הסכמות

מספרים, כי מלבד שלא ביקש הבן איש חי זיע"א מאף רב מרבני דורו 'הסכמה' לאחד מספריו הרבים שהוציא לאור, גם הוא עצמו היה סרבן בזה ולא נתן לאחרים 'הסכמה' על ספרם. לא חלילה בשביל זלזולו במחברי הספרים באותו הזמן, שהרי אפילו על ספר 'זבחי צדק' למורו ורבו - הוא רבינו עבדאללה סומך זיע"א - לא רצה לכתוב הסכמה. אלא הטעם הוא - כי סבו, רבינו משה חיים זיע"א כתב הסכמה בשנת תקצ"ז לספר 'פאת-השלחן' להר"י משקלאו זיע"א, תלמיד הגר"א זיע"א, ובאותה שנה נפטר רבינו משה חיים ולא זכה לראות הספר. וכן קרה אף לאביו, רבינו אליהו זיע"א, שכתב הסכמה בשנת תרי"ט על ספר 'קול ששון' להרב המקובל רבינו ששון מרדכי זיע"א ובאותה השנה נפטר ולא זכה לראות הספר. אשר על כן, היה לבו של הבן איש חי מהסס לתת שום הסכמה.

שבחי הבן איש חי-עלייתו ארצה

ל. הסכמות

בשנת התרכ"ט, עשר שנים בלבד אחר פטירת אביו, והוא בן שלושים ושש, עלה רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א לארץ ישראל לזמן מה. דרך המדבר הלך, באורחות לא סלולות. קודם נסיעה זו הצטלם לראשונה וככל הנראה גם פעם אחרונה, ומתקופה זו הן תמונותיו המצויות בידינו. כשהגיע לארץ, ראשית עלה לירושלים עיר הקודש שם נועד עם חכמי ישיבת בית-אל. לאחר מכן המשיך לחברון להשתטח על קברי האבות ולפגוש את ידיד נפשו רבינו אליהו מני. בהמשך אף נסע צפונה להשתטח על קברות הצדיקים, בהם קבר בניהו בן יהוידע, וביום ל"ג לעומר אף הגיע למירון.

לא. חושך לגרש

מספרים, כי את הדרך אל ארץ הקודש, עשה הבן איש חי זיע"א עם שיירת גמלים מכובדת, כשבראש השיירה היה מוסלמי שידע היטב את הדרך. שיירת הגמלים עשתה את דרכה בדרך לא דרך, בלב מדבר שומם וצחיח. בהגיע ערב שבת, עצר הבן איש חי את גמלו, והחל פורק את מטענו ממנו, כמתכונן לשבות במקום, וכך עשו גם מלוויו. ראש השיירה הסתכל כנדהם על מעשה הבן איש חי ומלוויו, והחל טוען כנגדם שזו סכנה של ממש לעצור במקום זה - המסוכן ומוכן לפורענות וכי זה הוא קן לשודדים ורוצחים בדואים. אך וודאי שדבריו נפלו על אוזניהם האטומות של הבן איש חי ומלוויו, שלא חשבו על אפשרות המשכת השיירה תוך חילול קדושת השבת. ראה ראש השיירה

כי כך רוחו של הרב, ועל כן נכנע לדבריו והקים אף הוא וחבריו את אוהליהם במרחק של כמה מאות מטרים, כשהם אחוזים פחד. קולות תפילות השבת מילאו את החלל השומם של המדבר. גם הקידוש של הבן איש חי והזמירות שבאו בתוך הסעודה מילאו את המדבר באווירה קדושה של שבת. לאחר ששכבו חברי השיירה היהודים לישון, הבחינו חברי השיירה המוסלמים, שהסתתרו מחוץ לאוהלם, בקבוצת שודדים-מרצחים העושים את צעדיהם חרש אל אוהלם של היהודים. חברי השיירה כבר היו בטוחים כי הנה זה סופם המר של חבריהם היהודים לשיירה. באותה העת ישב הבן איש חי ולמד את לימוד ליל השבת הקבוע לו, לאור נר דולק, באוהל שהפך לאוהלה של תורה. כשהציצו השודדים אל תוך האוהל וראו את מאור פניו המיוחד של הבן איש חי בעת שיושב ועוסק בתורה בדבקות, אחז אותם פחד גדול ומיהרו לנוס כל עוד נפשם בם, וכל זאת לעיניהם המשתאות של חברי השיירה המוסלמים. מספרים, כי היה זה קידוש ה' של ממש, עת רץ ראש השיירה אל אוהלו של הבן איש חי ונפל למרגלותיו ונישק שולי גלימתו.

לב. קביעות גם בדרכים

מספרים, כי בדרכו לארץ הקודש, עבר הבן איש חי זיע"א, גם בארם צובא. משם נתלוו אליו מאציליה וגדוליה ללוותו ירושלימה. והנה סיפרו הם אחר כך, כי במשך כל היום, אף בזמנים בהם היה יושב הבן איש חי במרכבתו על הגמל, היה גורס בעל פה ללא הפסק, כדרך חסידים ואנשי מעשה שלומדים תמיד לימודם על-פה - למען יוכלו לעסוק בו בכל עת. ולא די בזה, כי גם בחצות לילה ממש, כך סיפרו, היה הבן איש חי ניעור ואומר 'תיקון חצות' ולומד עד אור הבוקר, כאילו היה עוד בביתו, ולא בתוך מסע ארוך ומפרך.

לג. סודו של היר"א

מספרים, כי כאשר הגיע הבן איש חי זיע"א לירושלים, פנה אל ישיבת המקובלים בית-אל, ושם פגש בראש הישיבה הרב ידידיה אבו-אל-עאפייה זיע"א, שהיה תלמיד נכדו של הרש"ש זיע"א, וכונה בפי כל בשם 'היר"א'. דיברו השניים בסודות עמוקים, והיר"א אף הראה לו ספר 'עץ חיים' עתיק שהיה בו כתב יד של הרב החיד"א זיע"א. לאחר מכן נפרד הבן איש חי מעל פניו כדי ללכת לחברון. אך מיד אחר שהלך הבן איש חי, אמר היר"א לבניו כי קרבו ימיו להפטר מזה העולם ועל כן שילכו ויחזירו את הבן איש חי, כי רוצה הוא למסור לו איזה דבר, קודם פטירתו. הלכו הבנים, אך כל מה שהשתדלו למצוא את הבן איש חי ולהחזירו - לא הצליחו, כי אז היתה הדרך רחוקה.

ומספרים, כי בעת אשר שב הבן איש חי לחפש אחר היר"א, מצא כבר את בניו יושבים שבעה על פטירת אביהם. וכששמע כי רצה למסור לו משהו – הצטער הרבה על הדבר וחשב אולי רצה שיוציא עבורו איזה חיבור, וניסה שיחפשו על כתביו בעניין, אך לא הצליח, כי בניו היו שקועים באבל עמוק ולא מצאו פנאי לזה, והצטער הרבה שלא יכול היה לעשות רצונו של הצדיק.

לד. למה נקרא 'בן איש חי'?

מספרים, כי כשבא הבן איש חי זיע"א לבקר בארץ, הסתובב בכל מקום, ובין היתר הלך לקבר בניהו בן יהוידע, הסמוך לעיר צפת תובב"א. בעמדו שם, הרגיש כי הוא מקבל רוח מיוחדת ושנתווספו לו רזי דרזין, תלי תלים, גדולי גדולים, קודש הלולים, ונעשה כמעין המתגבר, על כן קרא לרוב ספריו בשמות כשמות 'בניהו', 'בן יהוידע', 'בן איש חי', 'בן איש חיל', 'רב פעלים', 'מקבצאל', על פי הכתוב: 'וּבְנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי (חַיִל) רַב פְּעָלִים מִקַּבְצְאֵל' (שמואל ב' כ"ג).

לה. 'ואמרתם כה לחי'

מספרים, כי בין הביקורים שעשה הבן איש חי זיע"א בארץ, הלך אצל קבר רשב"י במירון, ושמע ששרים שם את השיר 'בר יוחאי נמשחת אשריך' של חכם רבי שמעון לביא זיע"א. מלוויו ראוהו מתעכב ועומד שם מהורהר מאוד. אחרי זמן התעורר משרעפיו והתחיל לשיר כבבכורה עולמית את שירו שחיבר זה עתה - 'ואמרתם כה לחי'. הוא חיברו לפי אל"ף בי"ת ולא לפי אותיות שמו, כי לא רצה לפרסם עצמו. שיר זה התפרסם בתוך כל קהילות ישראל באשר הם, ונפוץ בכל העולם כולו, עד לכדי שיש רבים החושבים מרוב פרסומו כי מקורו מעתיק עתיקין, ולא יודעים שהבן איש חי הוא שחיברו. ומספרים, כי בביתו של חכם רבי מרדכי אליהו שליט"א, יש ספר 'אדרא רבא' ו'אדרא זוטא' שבסופו הדפיסו את השיר 'ואמרתם כה לחי' וכתוב שם שחיברו 'מרן הרי"ח הטוב נר"ו' (נטריה רחמניה ופרקיה – כך היו כותבים בעבר במקום 'שליט"א'), היינו שכבר בחייו התפרסם והודפס לכל ישראל. והנה היום כבר ידוע ומפורסם כי למי שיש נשמה שכוללת את כל כללות ישראל - זוכה הוא ששיריו ופיוטיו מתפרסמים בקרב כל ישראל.

לו. בחברון

מספרים, כי בבואו של הבן איש חי זיע"א לחברון, רצה לעלות אל קברות אבותינו במערת המכפלה. כשהגיע, נאמר לו שהשלטונות הערביים לא מרשים ליהודים לעלות, אלא שבע מדרגות בלבד. משמע זאת, ביקש מהשייח' שלהם שיתחשב בו, כי הוא

בא מבגדאד וכי הוא רק מבקש לעלות למעלה. אך אותו רשע לא רצה לתת לו לעלות. פנה אליו הבן איש חי בחכמתו העצומה וקרא בפניו את הפסוק: "כי השוחד יעור עיני חכמים, ויסלף דברי צדיקים". ואמר את הפסוק בעברית אבל את המלים 'חכמים' ו'צדיקים' אמר בערבית. משמע השייח' מילים אלו נשתחד ונתעוור ונתן לו לעלות ולהיכנס.

לז. ייבוא עצמי

מספרים, כי כשחזר הבן איש חי זיע"א ממסעו בארץ הקודש, הביא עמו משם אבן קטנה, ואת אבן זו קבעו בקיר הקרוב לכניסה המרכזית של בית הכנסת-הגדולה, בו היה דורש בכל שבת. על האבן היו חרוטות המילים 'אבן מארץ ישראל', וכל העוברים על המקום בהכנסם לבית הכנסת, היו נוגעים בה ומנשקים את אצבעותיהם. הבן איש חי הביא עמו גם שקים אחדים של עפר קדוש מארצנו הקדושה, אותו זרה על פני קרקע הכניסה של בית הכנסת שלא היתה מרוצפת, כדי שכל הנכנס בשערי בית הכנסת יזכה לדרוך באדמת ארץ ישראל. כל זאת נעשה כמנהג העתיק המיוחס לפסוק "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו".

שבחי הבן איש חי-הנהגתו בקדושה

לז. ייבוא עצמי

הנהגה שבקדושה הייתה עניין מאוד נחשב אצל רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, וכך גם הנהיג את צאן מרעיתו במשך חמישים שנות מלכותו, תוך שהוא מראה להם שלכל יהודי באשר הוא, כמה פשוט שיהא – יש בו את הכוח לעלות מעלה מעלה במעלות הקדושה והטהרה. והיה מראה להם שכל הנהגה אפשר לקבל באהבה ולהדר בה, גם אם במחשבה ראשונה נשמע שהיא לא ברת ביצוע. והוא עצמו – הנהגתו שלו – גבוה מעל גבוה!

לח. כבש את יצרו לעד

מספרים, כי בימי בחורותו, התענה שש שנים כסברת ספר הקנה כידוע ומפורסם, "שש שנים יעבוד, ובשביעית יצא לחופשי" – מהיצר הרע. ואחר כל התעניות היה מסגף עצמו בסיגופים גדולים עד שאפילו לא היה אוכל את האבטיחים האדומים שאז נחשבו למאכל הקריר לימי הקיץ החמים בבגדאד שהחום שם היה כבד עד מאוד. והיה ממתין עד יום ראש-השנה ורק אז מברך על האבטיחים שהחיינו.

לט. גודל ענוותנותו

מספרים, כי את גודל ענוותנותו של הבן איש חי זיע"א אין הפה יכול לספר כלל. ועל מעט מאוד ננסה לעמוד. כי הנה עם כל הכבוד שרחשו לו ללא סייג, גדולים וקטנים - לא גבה לבו ולא רמו עיניו, ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו. כבוד ויקר גדול היה הבן איש חי חולק לתלמידי החכמים שבאו אתו במגע. כשהיה רואה תלמיד-חכם נכנס אצלו, היה שמח לקראתו כמוצא שלל רב, והיה הולך לקראתו ומקבלו בסבר פנים יפות, ומושיבו אצלו ושומע כל דבריו ובקשותיו. וכשגומר ורוצה לילך לו, היה הולך עמו ומלווהו עד שער החצר. וכן כשהיה רואה הלמדנים הצעירים, מפרחי כהונה, שיודעם ומכירם שנפשם אוותה בתורת ה', היה מראה להם פנים צהובות ונוהג לקום מלפניהם בהדרת כבוד. ואף לאלו שלא היו נמנים על תלמידי החכמים אלא היו תלמידים פשוטים, היה נוהג בהם כך ואף בימין צדקו עודדם וקירבם, וכאב את בן ירצה פעלם בהדרכה ועצה טובה. ושמענו מפי קדשו של חכם רבי נעים בן אליהו שליט"א שאם נשאל את עצמנו האם ידע הבן איש חי זיע"א על גדולתו? התשובה היא חד משמעית – שהוא לא ידע מזה כלל וכלל! כי כל כך היה עצום בבקיאותו בתורה, וגם בחסידותו ופרישותו ובמידותיו המיוחדות, שגם במידת הענוה היה כל כך מצויין, עד שלא ידע ממעלתו כלל ועיקר והחשיב עצמו ככלום. גם על ספריו לא היה כותב שום גינוני כבוד כמו שנוהגים לכתוב כיום, ומעולם לא כתב בסמוך לשמו שום כינוי של רבנות או כבוד, אלא להיפך, תמיד היה כותב בלשון הכנעה ופשיטות שהוא צעיר ואדם פשוט כאחד מהקהל, ואף היה אומר שאם היה רם ונישא מהקהל ולא אחד מהם – אי אפשר שדבריו היו נשמעים לציבור. ומספרים, כי כמה פעמים היו פונים לתלמידו ומשמשו חכם רבי בן ציון מרדכי חזן זיע"א כמה וכמה רבנים ומחברים שבחו"ל להודיעם תולדותיו, חיבוריו ושבחיו, והבן איש חי זיע"א לא היה נותן לו רשות בשום אופן. עוד מספרים, כי בכמה וכמה ספריו מופיעים סיפורי חסידים בהם מספר על "חסיד אחד", ובכל פעם מובא ממעשיו העצומים בחסידות וכיצד היה מתנהג, וגילה לנו חכם רבי בן ציון חזן זיע"א שבכל מקום שכתב הבן איש חי כך – היה מתכוון אליו עצמו, אך היה כותב כך כדי להסתיר עצמו בכינוי זה.

מ. יותר מירא שמים

מספרים, כי פעם אחת בערב שבת, הגיע פועל ניקיון לנקות את הזבל בחצר ביתם של הורי הבן איש חי זיע"א. אמו הרבנית, שהיתה ידועה כמכניסת אורחים גדולה, מיהרה להציע לפועל הניקיון כוס שתיה קרה וצלחת חמה מלאה מתבשיל החמין שהכינה

לכבוד שבת-קודש. פועל הניקיון אמר תודה, אך סירב בנימוס להצעתה של הרבנית. דחקה בו הרבנית שאל נא יתבייש. אך הוא בשלו, מסרב. שאלה אותו הרבנית כי שמא הוא חושש לכשרות המאכל - שמא אינו ברמה טובה - והלא זהו ביתו של הרב הראשי! משראה פועל הניקיון שלא יוכל עוד להתחמק, אמר לרבנית כי נזהר הוא שלא להנות משל אחרים. באותה עת ישב הבן איש חי בחדרו, וקשוב היה למה שהתרחש בחצר, אך כששמע את תשובתו של פועל הניקיון הפשוט, התרגש למשמע דבריו, והעריצו - שעל אף פשיטותו, אוחז הוא במדרגה כזו. ומאחר שידע על עצמו, שאז עוד לא הגיע למדרגה זו – היה יושב ובוכה בדמעות, כל אותה העת.

מא. כמשיח אלמים

מספרים, כי כאשר היה חכם רבי אפרים הכהן זיע"א תלמיד בישיבת 'בית זלכה', היה עוסק רבות בתענית דיבור, עד לכדי שלימים גזר על עצמו שתיקה מוחלטת. הוא היה יושב ועוסק כל היום בתורה, אך מבלי לדבר עם איש. הבן איש חי זיע"א, מתוך דאגתו לכל בני עירו, הרגיש בכך וקרא אליו את ראש הישיבה חכם רבי אברהם דנגור זיע"א ושאלו אודות בחור זה. ענה רבי אברהם כי בחור זה הינו שתקן שאינו מתערב בסוגיות הנלמדות בישיבה ושככל הנראה הוא חלש בכישרונות למדנותו. הבן איש חי לא הסתפק במה ששמע וביקש לראות את הבחור. כשהגיע רבי אפרים עוד באותו היום לבית הבן איש חי, היה כלא מבין על מה ולמה זכה שייקרא על ידי רבן של כל בני הגולה. הבן איש חי לא האריך עמו בשיחה אלא אמר לו משפט קצר במתק שפתיו: "בחורי, עד כאן שתיקה, מכאן ואילך פתח פיך ויאירו דבריך"! כבר למחרת, תוך כדי השיעור בבית המדרש, בעת בה היה ניתן 'להשחיל' איזו קושיה או חידוש – ניצל הבחור, שהיה מוכר לכולם כ'שתקן' עד כה, את ההזדמנות ופתח את פיו, תוך שהוא מדהים בגדולת תורתו את הסובבים אותו, שלא הבינו מה קרה פתאום לשתקן מבין כולם. עד מהרה נתגלה כי ידו של הבן איש חי היתה בדבר. מאז אותו היום נמנה רבי אפרים על יחידי באי ביתו של הבן איש חי, עד שהיה ממקורבי תלמידיו.

מב. שכר עניית קדיש

מספרים, על שני אנשים שהיו בבגדאד, שמלאכתם היתה לקנות בגדים ודברים ישנים, והיו סוחרים בהם. פעם אחת, כששמעו השניים שיש מכירת חפצים ישנים אצל משפחה אחת, מיהרו השניים אל בית המשפחה. בדרכם עברו ליד קהל שעמדו להתפלל, אך חסר היה להם עשירי למניין לענות 'קדיש'. אחד מהם המשיך בדרכו בעודו טוען כי אין לו זמן, שמא יפסיד את הסחורה, ואילו השני שם בטחונו בה' ואמר: "מצוה

הבאה לידך אל תחמיצנה", ועל כן נכנס להשלים את המניין. לאחר שענה קדיש, יצא למקום המיועד, שם גילה כי חברו שבא לפניו כבר קנה את רוב הרכוש, למעט כמה סמרטוטים, שלא לקח כדי שלא יכבידו עליו סתם. כשראה כך החבר השני שהגיע זה עתה, החליט לקנות את כל הסמרטוטים, כדי שלא ישוב בידיים ריקות לביתו. בבית החל ממיין את הסמרטוטים, וביניהם מצא כר אחד בלוי. פתח את הכר כדי להוציא את נוצותיו ולהפתעתו גילה שם מרגלית. הלך בזריזות וללא שהות לסוחר מרגליות, אשר העריך את שוויה של המציאה ב-50 זהובים. שמח המוצא על הערכת הסוחר שהסכים לתת לו את הסכום במזומן. כשחזר הביתה ושמעה אשתו שקיבל רק 50 זהובים, התחילה טוענת בפניו שעליו לערער וכי בודאי שוויה של המרגלית גבוה יותר. כיון שחש עצמו כבין הפטיש לסדן, בין טענת אשתו להכרעתו המקצועית של סוחר המרגליות, החליט לפנות אל רבו הבן איש חי זיע"א. לאחר שסיפר את סיפורו, נענה: אתה ענית אמן על קדיש שהיה בו חמישה אמנים, וחז"ל אמרו – 'שכר אמן בעולם הזה הוא עשרה זהובים', חמש פעמים עשר – הרי נתנו לך 50 זהובים במזומן בעולם הזה, והקרן קיימת לך בעולם הבא". הודה הסוחר לרבו והלך לביתו שמח וטוב לב, לספר לאשתו.

מג. לשם יחוד

מספרים, כי הבן איש חי זיע"א היה מקפיד מאוד לעשות כל מעשה שעשה, מתוך כוונה מלאה. הוא היה מספר תמיד לקהל שומעיו כי המצוות שנעשות על ידיהם, כמעט ואינם שוות – אם הם נעשות ללא כוונת הלב כהקדמה. על כן, היה מזהיר תמיד את הקהל לומר לפני כל תפילה, מצוה ומעשה טוב - 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו' הריני בא לקיים... כדי לעשות נחת רוח ליוצרי ולעשות רצון בוראי'. על פי תקנת האר"י זיע"א, כי אמירה זו מעלה את המצווה גבוה יותר. כמו כן היה חוזר ומזהיר שיש לעשות את המצוות מתוך שמחה – וגם זה מעלה את המצווה למקום גבוה יותר. ומספרים, כי ברבות הימים, חיבר הבן איש חי את הספר 'לשון חכמים', בו קיבץ 'לשם ייחודים' רבים שיש לאמרם קודם עשיית מצוות שונות, ועוד הביא שם תיקונים הנצרכים לאנשים שונים על פי מקרי הזמן, כפי מה שהצטבר באמתחתו, על פי בקשות צאן מרעיתו במשך השנים.

מד. אהבת ישראל

מספרים, כי אהבת ישראל של הבן איש חי זיע"א היתה במידה גדושה עד מאד, והיה מליץ טוב בעד כל עם ישראל – אף בעד אלו שאינם נמנים על שומרי המצוות והיה מלמד עליהם זכות ומעורר עליהם רחמי שמים. ויתרה מכך – היה נוזף במי שהיה מלמד

חובה על ישראל באשר הם, והיה מזהיר תמיד כי אם לא בזכות התשובה – אז בזכות האחדות – תבוא הגאולה. ומספרים, כי היה דואג תדיר לאנשי ארץ ישראל ושאר ארצות החיים ולמוסדותיהם, והיה מכבד ומיטיב להשלוחי דרבנן. וכן בזמן שהיה מגיע לו מכתב ממנהיגי הקהילות שעומדים באיזה מצור ומצוק חלילה, היה עושה הרעשות ומקבץ נדבות ושולח להם בהקדם האפשרי.

מה. מהירות כתיבתו

מספרים, כי כאשר התעסקו בניו ותלמידיו של הבן איש חי זיע"א בעריכת כתבי ידו, מצאו במקום מסויים שבסופי השורות של כתב היד חסרים כמה מילים. החליט בן אחיו, חכם רבי אברהם בן ניסים, לברר את העניין, ומצא ספר שהיה לומד בו הבן איש חי ושעל עובי הספר מצידו היו כתובים כמה מילים בכתב ידו, אך שאין כל קשר ביניהם. לקח רבי אברהם את הדפים עם השורות החסרות והצמידם לעובי הספר מצידו, וגילה להפתעתו הרבה כי אלו המילים החסרות להשלמת סוף השורות. עד כדי כך היתה מהירות כתיבתו של הבן איש חי, עד כי נראה שפעם מתוך מהירות הכתיבה נשמטה ידו מעל הניר, ומכיון שהיה מרוכז בלימוד לא שם לבו לכך שנגמר רוחב הדף, והמשיך לכתוב את סופי השורות על הספר שהיה מונח תחת הניר. ומספרים, שמתוך מהירות הכתיבה, לא היו מספיקים הדפים שכתב בדיו להתייבש, ונאלץ היה לסדרם זה לצד זה עד שיתייבשו, תוך שהוא ממשיך כבר בכתיבת דפים חדשים.

מו. בצנעא או כבהמה?

מספרים, כי פעם אחת שאלו את הבן איש חי זיע"א אודות אדם שהגיע לקהילה, ושעושה הוא רושם של אדם שהוא משכמו ומעלה, שכן במשך יומו הוא לומד תורה בלי הרף, וכל דיבורו אינו אלא בדברי תורה, והוא מדבר תמיד רק בדברי מוסר, אך עם זאת לא יודעים מה טיבו האם כוונתו לשם קדושה וטהרה או לא? אמר להם: "אל תתפעלו ממעשיו של האדם על פי התרשמות חיצונית בלבד, אלא תבדקו אחריו באכילתו - איך הוא מתנהג בשעת אכילה, אם הוא אוכל בצניעות ובדרך ארץ, וניכרת בו יראת שמים גם בשעת אכילתו – אז זה יהיה לכם סימן מובהק שכוונתו לשם שמים ותוכלו לשמוע לו, אבל אם הוא אוכל כמו בהמה – תדעו שהוא גם כן כמו בהמה".

מז. תמצית ספרייתו הגדולה

מספרים, שספרייתו של הבן איש חי זיע"א, היתה כפולה מגודל של קיר גדול וגבוה, והיו מגיעים המדפים עמוסי הספרים עד התקרה, והיה צריך הבן איש חי לעלות על סולם בשביל להוריד את הספרים לעצמו בעת בה היה נצרך אליהם. כמו כן היתה לו

עוד ספרייה עצומה אחת פרטית משלו בבית-המדרש 'בית-זלכה'. ומספרים, כי כשהיה נשאל שאלה – היה מעיין בספר, ואחר כך היה מוריד עוד אחד אחר והיה מעיין גם בו. וכך היה מוריד עוד ספר ועוד ספר, עד שהיתה בפניו ערימה גבוהה של ספרים מימינו ומשמאלו העוסקים באותו העניין. וכך תמיד - היה מוריד ערימות רבות של ספרי שו"ת ומעיין בכולם, ואחרי שהיה מגיע לכלל החלטה והוברר הדברים - היה ניגש לכתוב את התשובה, שנשלחה לאחר מכן לדפוס לספרו 'רב פעלים'. לתשובתו לא היה מכניס - אלא ארבעה או חמישה פוסקים. עם זאת אין זה אומר שהוא הסתמך בתשובתו על אותם ארבעה או חמישה פוסקים בלבד, אלא יודעים אנו שהוא עיין קודם לכן בכאלף פוסקים ובכאלף ספרי תשובות (כלשונו של תלמידו חכם-רבי אפרים הכהן זיע"א), ולאחר עיון מקיף ובירור הוא לקח את התמצית שלהם וכתב אותם בגוף התשובה.

מח. צביון שמירת קדושתו

מספרים, כי בחצר ביתו של הבן איש חי זיע"א היתה באר מים חיים שהיתה מיוחדת בשבילו, על מנת שיוכל לטבול בה בכל עת. ובאמת מרבה היה לטבול בה כדי להזדכך ולשמור על טהרתו וקדושתו. ומספרים, שעוד הקפיד על מנת לשמור על קדושתו, שגם כל המשרתות שבביתו היו כולם בתולות שלא הגיעו לפרקן, או זקנות שכבר פסקה זוהמתן, וכל זה כדי שכשיגישו לו המאכלים - יוכל לאכול בטהרה. ומקפיד היה להורות שכל הנשים שבביתו – לא ילכו בקבקבי עץ על מנת שלא יפריעו לו ולא יעלו בו הרהורים.

מט. מפלה מסחרית

מספרים, כי כעשרים שנה אחר שהחל הבן איש חי זיע"א להנהיג את העם, נחל בית המסחר שלו ושל אחיו - מפלה גדולה ונגרם הפסד עצום בסכום עתק. החובות גאו עד שגם השלטונות התערבו ואסרו את אחיו ל-80 יום בבור הכלא. לבסוף הוכחה זכאותם ושוחררו, ותוך זמן לא רב החזירו את חובם והתפשרו עם הלווים. הבן איש חי, ששמו התנוסס מעל בית-המסחר, נפגע עד מאוד שכביכול בשמו היו הפסדים, וגזר על עצמו כמה עינויים בעבור זה. ומספרים, כי אז עשה את תיקון הקנה, כמסופר עליו במקום אחר.

נ. תיקונים מאחורי הסורגים

מספרים, כי קרה פעם אחת שהבן איש חי זיע"א נאסר בבור הכלא, על לא עוול בכפיו, ואז ביושבו שם - זכה לחבר ספר חידושים. מאלו שמייחסים את הספר 'תורה לשמה' אליו, סוברים שאז חיבר ספר זה, ויש סוברים שאז חיבר דווקא את הספר 'מלאך הברית'.

ומספרים, כי הבן איש חי נתפלא מאוד על שאסרוהו על לא עוול בכפיו, אך לאחר שהשתחרר וגילו כי לא היתה סיבה לכליאתו, נגלה לו בחלומו - שנצרך היה להגיע דווקא לאותו בור כליאה וללמוד דווקא שם בתורת הסוד ולברר שם ניצוצי קדושה מאבני אותו המקום, כי רק הוא יכול היה לבררם. ואת סיפור זה הביא בספרו 'עוד יוסף חי' שם הוא מספר זאת על 'חסיד אחד'.

נא. לא תירא מהם

מספרים, כי פעם אחת החליט אחד התורכים שהיה שונא ישראל, לעמוד בכביש ולארוב לבן איש חי זיע"א. הכין לו כמו שעושים היום - סכינים, אבנים וכדו', אמר: "רק יעבור – אני אפגע בו". גילו זאת כמה ממקורביו של הבן איש חי ובאו ואמרו לו: "דע לך, יש איזה אחד תורכי מהשופטים הגדולים שכך וכך רוצה לעשות לך, תשנה את הדרכים שלך"! אמר להם: "'בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך', אלך בדרך זו, גם שמה ה' יעמוד לי, אני אמשיך בדרכי". ואותו הגוי עמד והתפאר: "רק יבוא החכם - זה מה שאני אעשה לו". והנה פעם אחת, כשהבן איש חי הלך בדרכו, התקרב למקום בו עמד גוי תורכי זה. עבר הבן איש חי את האורב התורכי והמשיך ללכת בדרכו, ואותו אורב תורכי לא עשה לו דבר. אמרו לו חבריו: "מה קרה"? אמר להם: "ראיתי אותו, וקדושה על פניו, ועמדתי ככה על יד הקיר, והשתוממתי, ולא היתה זאת גוזמא, אלא אמת לאמיתה".

נב. סימנים

מספרים, כי הבן איש חי היה חוזר ומזהיר את קהל שומעיו, בדרך כלל בדרשות השבת שקודם פורים, כי עליהם להניח לזקנם ופאותיהם לגדול, לעומת שיער ראשם שאותו דווקא עליהם לגלח, וכי אלו הם סימן יהדות מוצהר. והיה מביא מעשיות נפלאות ומשלים מתוקים רבים כדי לתת תוקף לדבריו. ומי שהיה מקשה כנגדו על עניין סימן ההתבדלות אל מול הגויים, היה אומר לו הבן איש חי שמי שאינו מניח פאותיו וזקנו לגדול – אין זה עניין רק בעולם הזה, אלא פוגם הוא בנפשו גם בעולם הבא. ומספרים, כי רבו חולקי דיעות בעניין אם לבן איש חי עצמו היו פיאות כמו מה שמכנים היום שם זה, או שמא היו פיאותיו צמודות לעור פניו, כמו שאר השיער כשאינו ארוך. אך מי שיעיין היטב בתמונתו המקורית, בהגדלת מחשב – יראה כי במקום מסויים במקום בו מגדלים הפיאות – כפי שהוא מתאר בדרשותיו – 'למעלה מן הזקן', מכסה את כובעו שיער שודאי אינו זקן, ואף ודאי כי אינו שיער ראשו, כי שאר שיער ראשו אינו נראה כלל. עם זאת, תמונה זאת צולמה כארבעים שנה(!) קודם פטירתו, ועל כן אין להוכיח ממנה האם גידל פיאותיו כך תמיד, ויתכן אף כי כל דרשותיו בעניין נאמרו כמה שנים

אחר כך ואת פיאותיו גידל בהתאם, אולי אף ארוכות יותר, כנאה דורש – נאה מקיים. אך על כל פנים – בזקנו לא היה נוגע כלל, כהנהגת רבינו האר"י זיע"א.

נג. מלווה מלכה עם אליהו הנביא

מספרים, כי בכל מוצאי שבת-קודש, היה הבן איש חי זיע"א מתבודד שעה קלה בעליית הגג כמקביל פני רבו. אז היה מתגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב ומבקר אצלו. וכך, בכל מוצאי שבת היה הבן איש חי מבקש ממשרתו להגיש לו שתי כוסות יין. ובכל פעם כשהיה המשרת מניח את המגש עם הכוסות על השולחן, היתה אוחזת אותו רעדה בכל גופו - מרגליו ועד ראשו, משום שהיה רואה שהכוס השנייה מורמת על ידי יד נעלמת. שם בעליית הגג היו מסתודדים שני הקדושים, ומברכים על רביעית כוס יין. אחר כל זאת היה יורד הבן איש חי מעליית הגג כשפניו קורנות.

נד. גילוי על גילוי אליהו

מספרים, כי חכם רבי יהושע שהרבני זיע"א היה זריז ביותר, עד שאפילו סמוך לגיל מאה היה עולה במדרגות בקפיצות של ארבע ארבע. על כן שלחוהו חבריו להגיע בזריזות אל ביתו של הבן איש חי זיע"א מיד עם צאת השבת, לראות אם השמועה על בואו של אליהו הנביא זכור לטוב בכל צאת שבת לביתו - נכונה או לא. עם צאת השבת מיהר רבי יהושע להגיע לשער חצרו של הבן איש חי, שם המתין רגע קט עד שנכנס מישהו בשער ואז נכנס מיד אחריו, מבלי ששמו לב אליו כלל. דילג רבי יהושע את המדרגות ארבעה ארבעה בריצה מהירה כדי שיוכל להספיק ולתפוס את אליהו הנביא, ובעת בה הגיע אל מפתן הבית - יצא אליו הבן איש חי וצעק עליו: "יהושע מה אתה עושה פה"? אזר רבי יהושע אומץ וענה לו כי בא לראות את אליהו הנביא זכור לטוב. ענה לו: "לך מכאן, שאין בימינו גילוי אליהו הנביא"! אמר לו: "אבל שמעתי קולות", ענה לו: "אתה מדמיין, לך". ומספרים, כי כך גם כתב הבן איש חי בספרו 'רב-פעלים' - שבימינו אין גילוי אליהו. אך חסידיו תולים זאת ברצונו להסתיר את הדבר, ויודעים כי גילוי אליהו היה גם היה, אפילו אצל הבן איש חי עצמו, ועדותו של רבי יהושע שהרבני היא כמאה עדים.

נה. תיקון טיול

מספרים, כי פעם אחת הבן איש חי זיע"א לא חש בטוב, ועל כן הביאו לו כמה רופאים על מנת שיבדקוהו. בין רופאים אלו היו גם כמה גויים. אמרו לו הרופאים, שכיון שהיה רגיל לשבת על הרצפה ולכתוב על הנייר זה גורם לו לעייפות יתרה, ועל כן עליו לצאת מעט לטייל ולנשום אויר צח וטוב בכל יום. הסכים הבן איש חי לעניין זה וקרא לבנו, רבינו יעקב זיע"א וביקש ממנו לקחת עמו ספר ולקרוא לו ממנו בדרך, כדי שיוכל לקיים

'ובלכתך בדרך' ושחלילה וחס לא יהא ביטול תורה. הרופאים לא הסכימו לכך, בעודם טוענים שעליו לפוש ולנוח. אמר להם הבן איש חי: "אם כך, אני אלמד איזה נושא ואתעמק בו בדרך". אך גם לזאת סירבו הרופאים ואמרו כי הוא חייב לפוש ולא חלילה לאמץ את ראשו כלל. אמר הבן איש חי: "אם ככה - אלך לטייל כפי שהרופאים ציוו", קם ממקומו ואמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא וכו' הריני יוצא לטייל כדי לקיים את גופי ולהביא לבריאותי לקיים את מה שכתוב בתורה 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם' וכו' ". ונוסח כמעין זה הודפס בספרו 'לשון חכמים'.

נו. ראשון אחרון המתנגדים

מספרים, כי יהודי אחד נשלח לבגדאד מארץ אחרת כדי לשמש כמורה בבית הספר 'אליאנס'. עת הגיע, החל מתערב בענייני הקהילה והיה מחווה דעתו בכל דבר ודבר, כאילו היה אחד הרבנים. בראותו כי לא היו מתייחסים לדבריו ואף לא נתנו לו מקום של כבוד לחוות דעתו, כתב בעיתון "המגיד", שיצא לאור בירושלים, דברי זלזול בתקנות הקהילה שעשה הבן איש חי זיע"א וכן זילזל בכבודו, בעוד הוא כותב שהוא מזמין אותו למשפט מעל דפי הגליון, אל מול עיני הקוראים. ככל הנראה היה יהודי זה כל כך ממולח עד לכדי שהכתבה ששלח לעיתון היתה ארוכה מאוד, המדברת כביכול על ההיסטוריה של יהודי בגדאד, ביודעו שככל שהכתבה תהיה ארוכה יותר - כך היא תתפרש על פני יותר ויותר גיליונות, וכך אם יכתוב דברי נאצה על הבן איש חי רק לקראת סוף הכתבה - כבר לא יבדקו אותם מדפיסי העיתון החרדים, שכן אלו דברי המשך בסך הכל לכתבה ההיסטוריונית, ויכניסו לעיתון מבלי משים לב לכתוב. קרוב לשלושים גיליונות, שיצאו מידי שבוע ונשלחו לרחבי העולם היהודי בתפוצות, הביאו בפני הקוראים את דברי המרמה. ומשהתפרסם הגיליון ובו דברי הנאצה על הבן איש חי, קם קול מחאה אדירה בבגדאד, וכעשרים ושבעה מרבניה הגדולים יצאו במכתב חריף לעורכי העיתונים "המגיד" ו"הלבנון" בארץ ישראל וכן לרבנים הראשיים בארץ ישראל, בו הם מוחים על הפרסום המתועב. לא חסכו הם אף מלענות אחת לאחת על כל טענות המנאץ. אחר כך, הטילו החכמים חרם על אותו יהודי מנאץ, ולא-עלינו, ממש באותה תקופה נפטרה אמו, ונאלץ הוא לשבת שבעה בבגדאד. אך החרם היה כה חזק, עד שלא היה אפילו אחד שבא לנחמו תוך שבעת ימי האבלות. משראה כך ביקש לפרסם דברי התנצלות - אך זה כבר לא ניתן לו, ובצר לו פנה אל החכמים ראשי הקהל וביקש לשוב בתשובה. ומספרים, כי בכל אותה תקופה לא ענה הבן איש חי להתקפות חסרות השחר, ולמקורביו היה מרגיע ואומר, כי ודאי כל זה משמים בא, לכפרת העוונות.

נז. קדושת מרגלותיו

מספרים, כי בכל יום אחר תפילתו, רגיל היה הבן איש חי זיע"א, לחלוץ את נעליו קודם שנכנס לבית המדרש ולהניחם בכניסה. אחר כך היה נכנס, מקפל את רגליו ויושב על השטיח. סביבו יושבים היו רבנים ושאר חנוונים ולומדים 'עין יעקב' כשלוש שעות, והיה הבן איש חי מסביר, מרחיב ומשלב בזה גם דברי הלכה. ואחר כך, כל אדם היה הולך לדרכו. ומספרים, כי יום אחד בעוד ישב הבן איש חי ולימד, הגיעה אשה אלמנה אל שער בית המדרש כשהיא בוכה. פנתה אשה זו לשמש בית המדרש בדמעות ואמרה לו שברצונה לשאול את הרב שאלה. אמר לה השמש: "המתיני עד שהרב יסיים". אמרה לו האשה: "אם כן, אני אצטרך להמתין הרבה זמן, ואין לי כח", והוסיפה את הפסוק: "כל אלמנה ויתום לא תענון"! שמע הבן איש חי את הדברים, יצא לפתח הדלת והשיב לאלמנה על שאלתה. באותו הזמן שיצא, ניגש חכם רבי אפרים כהן זיע"א אל הכניסה, לקח את נעליו של הבן איש חי והחל לנשקם, אך לא שם לבו לעת בה סיים הבן איש חי לדבר עם האלמנה ושב ונכנס לבית המדרש. כשהבחין הבן איש חי שרבי אפרים עומד בכניסה ומנשק את נעליו, שאלו: "אפרים מה אתה עושה"? שכן אין זה מדרך כבוד שתלמיד חכם כמוהו אפילו יגע בנעלי רבו, וכל שכן שלא לנשקם. מתוך הדברים רעדו ידיו של רבי אפרים ונפלו הנעליים על הרצפה. ומספרים, כי לימים היה אומר רבי אפריים הכהן: 'תדעו לכם, כשנשקתי אני את נעליו של החכם, בלי גוזמא – כמו שאני מנשק ציצית ותפילין!'.

נח. שקר החן והבל היופי

מספרים, כי זכותו של הבן איש חי זיע"א היתה כה גדולה, משום שהיה מכבד תלמידי חכמים והיה מאוד מאוד זהיר בכבודם של כל בני האדם, באשר הם. פעם בא אליו אדם ביום גשום, כשרק חולצה לגופו, שכן לא היה הוא מבני המקום ולא ידע אודות מזג האויר בבגדאד. רצה הבן איש חי לתת לו כסף שילך לקנות לו מעיל. אמר לו אותו אדם: "תן לי את המעיל שלך ואחזיר לך אותו לאחר מכן". נתן לו הבן איש חי את מעילו, ואותו האיש לקח את המעיל והלך לבית הכנסת, שם, התיישב במקומו של הבן איש חי. חיכה הבן איש חי בביתו עד סמוך לשקיעה, ומשלא בא האורח - לקח את מעילו הישן והלך לבית הכנסת. משנכנס וראה שישב האורח במקומו עטוף במעילו, הלך וישב במקום אחר. ועל זה אמר: " 'שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל' - שאין לך להתגאות בחן וביופי שלך, שהכל של הקב"ה, ונמצא שאתה מתפאר כבמעיל של רבנים שאינו שלך".

נט. על דעת עצמו

מספרים, כי עוד כשרבינו אליהו סלמאן זיע"א רק התחיל ללמוד את חכמת הקבלה לבדו, ללא מורה ומדריך, פנו אנשים אל הבן איש חי זיע"א ואמרו לו כי תלמיד חכם אחד שהינו חוזר בתשובה, לומד קבלה לבד, ללא רב מוסמך. הדבר לא מצא חן בעיני הבן איש חי וכשפגש בו שאל אותו: "איך אתה הוא עושה כן על דעת עצמך"? ואילו רבינו אליהו סלמאן שאל אותו: "האם עלי לחדול מלמוד זה"? ענה לו הבן איש חי: "אם תלמוד בהם כמו שאתה לומד באדרא רבא וזוטא וספרא דצניעותא ותיקונים וזוהר הקדוש – תלמוד ותקבל שכר, יען כי בודאי החכמה הזאת צריך שיהיה בה כללים אשר עליהם בנויים דברי החכמה הזאת, ואלו לא פירשם רבינו מהרח"ו ז"ל בספריו, ומה שפירש – גילה טפח וכיסה ארבעה טפחים". אמר רבינו אליהו סלמאן: "אם אזכה ואעלה לירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו, שעליה נאמר 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים', ושם החכמים שלומדים בחכמה הזאת הם רבים, איך אדע מי הוא החכם המובהק שאסמוך עליו ואשב לפניו ללמוד ממנו חכמה זו"? הורה לו הבן איש חי לשאול את אותו חכם כמה שאלות וקושיות מסויימות על דברי רבינו האר"י והרש"ש זיע"א בכמה מקומות מסויימים, והוסיף: "ואם יאמר לך שהוא יודע וקיבל מן רב מוסמך – מקורם וביאורם של הדברים האלה – אז תאמין בו, מחמת יראת שמים שבו ותלמוד לפניו" והמשיך והוסיף לו עוד כמה שאלות שישאל את אותו הרב. ומספרים, כי כך ממש היה, עת עלה רבינו אליהו סלמאן להתיישב בארצנו הקדושה והגיע לישיבת 'בית אל' בעיר העתיקה בירושלים, שהיתה בהנהגתו של חכם רבי שאול דוויק הכהן זיע"א, ושאל אותו את אלו השאלות ממש, כפי שהורה לו מורו ורבו הבן איש חי. וברוך ה', החל מאז לומד בישיבת 'בית אל' ועוד באותו הדור נעשה לאחד ממקובלי ירושלים החשובים.

ס. חזה את מלחמת יום הכיפורים

מספרים, כי הבן איש חי חזה את מלחמת יום הכיפורים, 75 שנים קודם שפרצה. בספרו 'בן איש חי דרשות' כתב על כך שהיהודים בארץ ישראל הולכים כמנהגי הגויים אשר יושבים סביבותיהם ומתנהגים כמותם, ואותם הגויים אף מקרבים אותם אליהם – כדי להשפיע עליהם, עד שיום אחד, ביום כיפור דווקא, יקומו עליהם שכניהם הגויים וינסו להורגם. ומספרים, כי עד שפרצה מלחמה זו – לא הבינו חכמי ירושלים מדוע הכניס הבן איש חי פתאום בין השורות את יום הכיפורים? הרי מה שייכות יש לו דווקא לכאן? אלא מצאו והבינו שיהיה על עם ישראל קיטרוג כזה גדול בגין מעשיהם – עד שגם יום

הכיפורים שתכליתו היא לכפר ואין המקטרג עובד באותו יום, לא יוכל לעמוד בפרץ הקיטרוגים ותפרוץ מלחמה, ואילולא הקב"ה לא היה מסייע, מי יודע איפה היינו היום?

שבחי הבן איש חי-מתקן הנשמות

ס. חזה את מלחמת יום הכיפורים

רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א היה מעצמו שולח ומצווה לקצת חכמים, שילמדו דברים הנוגעים לשורשי נפש-רוח-נשמה שלהם. הלימודים היו מהתנ"ך, מהזוהר הקדוש ומהאדרות. עוד ציווה להם באיזה יום ילמדו ובאיזו עת. ולפעמים, היה אומר להם להדליק נרות לעילוי נשמת תנא פלוני, או אמורא פלוני, או האר"י ומוהרח"ו זיע"א.

סא. תיקן נשמת רבו

מספרים, כי הבן איש חי זיע"א סיפר על עצמו, כי פעם חלם על חכם גדול בעירו, שהוא גלגול אחז מלך יהודה. אך לא גילה במי המדובר. וברבות הימים בא תלמידו ומשמשו חכם-רבי בן-ציון מרדכי חזן זיע"א וגילה לנו, כי אותו חכם גדול היה רבינו עבד-אללה סומך זיע"א, שהיה רבו של הבן איש חי, והבן איש חי, היה שולח לו ומודיעו איזה לימודים ותיקונים לתיקון שורשי נפש-רוח-נשמה שלו. ואמר רבי בן ציון כי כל מה שהיה בימי רבינו עבדאללה, מתחילה ועד סוף ומקרי הזמן בחייו ואחר פטירתו כידוע - רובם ככולם גילה אותם הבן איש חי, וגילה טעמיהם, וסמכם על אדני האמת והצדק. ועיקר זכייתו של רבינו עבדאללה בהקמת בתי מדרשות, היתה משום שאחז מנע קיומם של בתי מדרשות.

שבחי הבן איש חי-אהבתו לארץ ישראל

סא. תיקן נשמת רבו

בכל שרעפיו וחושיו היה רבינו יוסף חיים זיע"א מקושר לארץ ישראל והיה דואג ליושבים בה כפי יכולתו. כה השתוקק לחיות בה בקביעות, אך על אף שלא עלה בעצמו לחיות בה, ידע כי עתה עליו להכין את צאן מרעיתו, לשלוח אותם אט אט לארץ הקודש וכי הם בעצמם יחד עם משפחותיהם, תוך שנים לא רבות, ישאו אבר כנשרים ויעלו לציון ברינה. והנה עד שעברו מאה שנים מפטירתו – לא נשאר שם אף לא עוד יהודי אחד!

סב. מבבל קיים המצוות התלויות בארץ

מספרים, כי הבן איש חי זיע"א שהתגורר בבבל, שלח פעם לרבינו אליהו מני זיע"א, שהיה גר בחברון, מכתב ובו הוא מבקש ממנו שיקנה לו אדמה בארץ ישראל, יזרע בה

ויפריש תרומות ומעשרות כשליחו. כתב לו רבי אליהו שאי אפשר לאדם למנות שליח בדבר שאינו מחוייב בו, ומכיון שהינו בבגדאד הוא אינו מחוייב בתרומות ומעשרות כלל וכי על כן אינו יכול למנות שליח לדבר הזה. שלח לו הבן איש חי כי אם יש אפשרות לקיים את המצוה - למרות שבפועל אינו מקיימה, הוא יכול בכל זאת למנות שליח, ומכיון שבידו לעלות לארץ ישראל - אין כאן חסרון, ויכול למנות שליח. וכן עשה וכך זכה לקיים אף את המצוות התלויות בארץ.

שבחי הבן איש חי-חיבוריו

סב. מבבל קיים המצוות התלויות בארץ

כישרון מיוחד היה לו לרבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א בכתיבה. במתק שפתיים ידע להעביר כל עניין לכל אחד, הן לאנשים, הן להשים, ואפילו לטף. כמעט את כל דרשותיו כתב כבעט ברזל על דף, שיהיו לזיכרון עולם, והיה משקיע הרבה מזמנו לכתיבה ולהוצאת הכתוב לאור עולם. גם תפילות ותיקונים לא פסקה ידו מלכתוב, הן לאנשים פרטיים שנזקקו לתיקון פרטי, והן לכלל ישראל – להצלחתם ולהתעלותם והתרבותם לבורא עולם. כמו כן כתב שירים רבים, שבס"ד נתפשטו בכל העולם היהודי.

סג. ספריו

מספרים, כי הבן איש חי זיע"א כתב כשמונים ספרים, אך בעוונותינו לא זכינו שכולם יראו אור, ומהם נשארו כמה וכמה ספונים וגנוזים בגלות. אך ברוך ה' זכינו לכחמישים ספרים שכן יצאו לאור, והם יעידון יגידון על רוחב שכלו ורוח בינתו ובקיאותו בפשט ורמז ודרש וסוד, לשם שמים, בהפלא ופלא. וכן - כל מי שלומד תורה לשמה, יבחין וידע וירגיש בלומדו מתוך ספריו הקדושים את עוצמת קדושתם. ועם זאת, גם מה שיצא לאור הוא כרבע ממה שכתב, כי כן היה מעיד בכל הקדמה לספר שהוציא, כי מחמת הוצאות הדפוס הוציא רק חלק מאשר עמו. כל ספריו כוללים את הפרד"ס כולו, ועם זאת יש מהם שמתמקדים בהלכות דווקא, כ'בן איש חי הלכות', 'עוד יוסף חי הלכות', 'רב ברכות', 'ידי חיים', שו"ת 'רב פעלים' ושו"ת 'תורה לשמה' המיוחס לו. ויש מספריו שמתמקדים בדרוש על התורה דווקא כ'בן איש חי דרושים', 'עוד יוסף חי דרושים', 'אדרת אליהו', 'בן יהוידע', 'בניהו' ו'מלאך הברית'. ויש שמתמקדים בדרושים על נ"ך דווקא, כ'ברכת חיים', 'מראות יחזקאל' 'נחמת ציון', 'אבן שלמה', 'אם המלך' ו'קרן ישועה'. ויש שמתמקדים דווקא בדרוש למועדים כ'בן איש חיל', 'אורח חיים' ו'שבת מלכתא'. ויש שמתמקדים בתיקוני תפילות לזמנים מיוחדים דווקא, כ'לשון חכמים',

'תיקון תפילה', 'אמונת עתיך', 'משמרת החודש', 'מנוחת הנפש', 'תיקון ז' באדר', 'תיקון ה' באב', ו'הילולא רבא - תיקון ל"ג לעומר'. ויש שמתמקדים בהנהגת האדם דווקא כ'חוקי הנשים' ו'סדר היום'. ויש שמתמקדים בדרושים על הש"ס דווקא כ'בניהו', 'בן יהוידע' ו'מוסיף חיים'. ויש שמתמקדים בלימוד הסוד והקבלה דווקא, כ'דעת ותבונה', 'קונטרס חוט המשולש' ו'שו"ת סוד ישרים'. ויש עוד כלליים יותר כ'אמרי בינה', עטרת תפארת' ו'כתר מלכות' המיוחסים לו. ובכולם ללא יוצא מן הכלל, על אף שמתמקד בכיוון לימודי מסויים, הוא משלב את כל לימודי הפרד"ס כולם, בשפה ברורה, פשוטה ומתוקה, משולבת במעשיות ומשלים נפלאים. כאמור, אפשר לקבל מהלימוד בספריו יראת ה' טהורה, וכבר אמר על הלימוד בהם - חכם רבי עובדיה יוסף שליט"א כי "מי שלומד אותם הרבה ומשנן אותם – הוא בעצמו יהיה גם כן גדול הדרשנים!", והמשכיל יבין ויתבונן בכמה מגדולי הדרשנים בדורנו, כרבי בן-ציון מוצפי שליט"א שיתכן מאוד כי הגיע למעמדו היום רק לאחר שלמד את תורת הבן איש חי, וערך והוציא לאור את דרשות הבן איש חי על ההפטרות ('ברכת החיים') וכן תרגם את 'קאנון אל נסא' ללשון הקודש וקראו בשם 'חוקי הנשים'.

סד. בן איש חי הלכות – עילת העילות

מספרים, כי תלמידיו של הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק מבריסק זיע"א, שגוייסו לצבא גרמניה בזמן מלחמת העולם הראשונה, הגיעו לרבם ושאלו אותו איזה ספר יהיה כדאי להם לשאת בחיקם בזמן השירות הצבאי, ספר שיענה להם על השאלות ההלכתיות שנתקלים בהם ושגם יהיה בו מאגדות חז"ל המעוררים את הנשמה בזמנים קשים. רבי חיים המליץ להם לקחת את הספר 'בן איש חי' שממלא את בקשותיהם אחת לאחת. ומספרים, וכך אף ידוע, כי 'בן איש חי' הוא ספרו המפורסם ביותר, עד לכדי שעל שמו הוא נקרא – הבן איש חי. וספר זה כבר נתקבל בכל תפוצות תבל, בקרב כל הארצות והעדות, גם האשכנזים וגם הספרדים, והוא מורה הדרך בעיקר ליהודי עדות המזרח אשר נתקבצו ובאו מכל מקומות מושבותיהם. כי דרכו בקודש בספר זה וכן בספר ההמשך 'עוד יוסף חי' היא לעשות את השילוב בין דברי מרן הבית יוסף זיע"א עם דברי רבינו האר"י זיע"א, אשר יוכלו ללכת בהם כל אנשי העם, אף הפשוטים שבהם. וכל זה עשה על פי דברי מרן הרב החיד"א זיע"א שאמר כי אם מרן הבית יוסף, שגם כך היה פוסק בכמה דברים על פי הקבלה - היה רואה את כל פסקי הקבלה כפי שהביאם רבינו האר"י – היה מרן הבית יוסף חוזר בו בכמה וכמה מהלכותיו ופוסק כמובן כפי הקבלה. ולכן זו הדרך הנכונה להלך בה. ועל כן כל מי שעושה רק כפי מרן הבית יוסף, הרי

חסרים לו כמה וכמה של הליכות והלכות כדי לצאת בהם ידי חובה. רואים אנו, כי הבן איש חי ישב בפינה שלו בביתו בבגדאד, והוראותיו התפשטו משם לכל קהילות ישראל, והתקבלו הוראותיו בכל מקום, ללא עזרת הטכנולוגיה המתקדת כבימינו. ומספרים, כי על ספר זה העיד חכם רבי צדקה חוצין זיע"א, שהוא יכול להשבע בנקיטת חפץ, שמזמן מרן הבית יוסף ועד הבן איש חי, על אלף אלפי ספרים כתבו קיצורי הלכות כמו זה של הבן איש חי, אבל כיום אין מי שיודע אפילו את שמם ונעלמו. ולמה זכה דווקא ה'בן איש חי' נשאר והתפרסם כל כך? כי הוא נכתב בקדושה, ביראת שמים ובענווה. ולכן אין הפסקה בתפוצתו, ומוציאים עוד מהדורה ועוד מהדורה. וכן סיפר חכם רבי עובדיה יוסף שליט"א: "כשהיינו צעירים... היינו לומדים אך ורק 'בן איש חי', לא היה ספר אחר שמתחרה איתו... חזרנו אותו אולי שלוש, ארבע פעמים, עשר פעמים, וכל דבריו מתוקים מדבש ונופת צופים".

סה. עוד יוסף חי!

מספרים, כי זמן מועט קודם פטירתו, סיים הבן איש חי זיע"א את כתיבת ספרו האחרון, לו נתן את השם - 'עוד יוסף חי'. שם זה ניתן על ידו, אולי משום שידע כי זמנו בעולם הזה קרב כביכול לקיצו, ועל כן הביא בספר זה עצות והנהגות רבות שימשיכו את הלך רוחו בעולם גם אחרי הסתלקותו. את כל אוצרות חוכמתו שלמד במשך שבעים ושש שנות חייו - כינס הבן איש חי בספר זה, בו הוא מעביר את החכמה הגנוזה - כיצד לחיות נכון בעולם הזה - כדי שנגיע לתכלית העולם הבא. הספר מחולק לשני חלקים עיקריים - חלק הדרשות וחלק ההלכות. חלק הדרשות מחולק אף הוא לכמה חלקים - בתחילה יש לו כמה הקדמות מלאות חכמת חיים בנושאים שונים מחוכמות העולם. אחר כך דרשות חסידיות על סדר פרשיות השבוע ובסוף הספר מובא 'קונטרס מראות יחזקאל' והוא הסטוריה ודרושים על יחזקאל הנביא, מקום קבורתו ופועלו ועל פסוקי ספר יחזקאל. בתחילת הספר מספר הבן איש חי על שהותו הרבה במקום זה, ולימים גם נפטר סמוך למקום זה.

סו. לימוד ספריו בעיון גדול

מספרים, כי לפעמים כתב הבן איש חי זיע"א תשובה כל כך בקיצור ובתמציתיות, עד שכדי להבין את דבריו צריכים עמל ויגיעה. על כן האחרונים והבאים אחריו היו צריכים מאוד לדקדק בדבריו, ולעיין היטב בספרי הפוסקים הראשונים והאחרונים, בכדי לנסות ולהבין את עומק דבריו שנכתבו וסוכמו באותה התשובה. ועל כן היה רגיל לומר ראש ישיבת פורת יוסף חכם-רבי יהודה צדקה זיע"א - שצריכים לדקדק מאוד בדבריו של הבן

איש חי, וכל מילה שהוא כתב צריכה לימוד ודקדוק כמו שלומדים ומדקדקים בדברי הראשונים, כמו רש"י, תוספות והרשב"א!

סז. המדפיס ספריו זוכה לניסים

מספרים, כי כתיבתו של הבן איש חי זיע"א היתה מהירה מאוד, בחצי קולמוס, וחכם רבי בן ציון חזן מרדכי זיע"א נשלח על ידו לירושלים כדי להדפיס דווקא שם את ספריו, כי רצה שדווקא יהודים בארץ ישראל יתפרנסו מעבודה זו. ומכיון שלא ידעו בבית הדפוס להדפיס ממה שנכתב בחצי קולמוס, היה רבי בן ציון מעתיק את כתבי הבן איש חי לכתב רש"י ומזה היו מדפיסים. כמו כן ציווה אותו הבן איש חי כי לא ידפיס שום עותק מהספר, קודם שישלח לבגדאד עותק ראשון כדי שיגיהה אותו ויבדוק שלא תהיה בו שום טעות, ולא יהא חלילה גזל הציבור. ואחר שהיו מדפיסים בארץ ישראל את כל המהדורה היו מחזירים את כל הספרים לבבל. כל כך היתה גדולה אהבתו לארץ ישראל ולקדושת ארץ ישראל, שהיה שולח את ספריו דרך מסלול ארוך ובלבד שיעברו דרך ארץ ישראל. ומספרים, שהכל החל בכך שלרבי בן ציון היה קול נעים וחזק, שכן העיד על עצמו שקשרו הראשוני עם הבן איש חי היה ששימש כחזן בבית הכנסת שלו. פעם אחת בעודו עורך תיקון חצות והוא יושב ומקונן על החורבן, עבר במקום אחד השייח'ים של בגדאד ושמע את קולו הנעים, נכנס לבית הכנסת ואמר לו: "קול נעים זה ברא הקב"ה כדי להללו ולשבחו בראש המסגד ולקרוא שם קטעי קוראן וכן לקרוא לאנשים לבא ולהתפלל". אמר לו רבי בן ציון: "אני מסכים, אך מהי המשכורת שתשלם לי"? וקבע לו אותו השייח' שכרו. אמר לו רבי בן ציון: "תוסיף על זה מחיר עשר ביצים שבכל בוקר אני אגמע אותם חיים ולא מבושלים כדי שהקול יהא צלול". אמר לו השייח': "מיד אני הולך וקונה ומביא לך". כשהלך השייח', מיד רץ רבי בן ציון אל ביתו של הבן איש חי ושאל אותו מה לעשות, וכך נענה מפי קודשו: "עוד בגדיך עליך - קום וברח מבגדאד לארץ ישראל". שאלו רבי בן ציון: "וממה אתפרנס"? ענה לו הבן איש חי: "אני אשלח לך כתבי יד של ספריי ואתה תדפיסם בארץ ואשלם לך שכרך". המשיך רבי בן ציון ושאל: "אני חושש שהאויבים ירדפו אחרי לשם". ענה לו הבן איש חי: "אם כל עבודתך בארץ תהיה עבודה עברית - אני מבטיח לך שלא יגרם לך שום נזק על ידי אדם, ותנוח בשלום על משכבך". ומובא פה בזה הספר, בסיפור צ"ב - סיפור הנס שנעשה לרבי בן ציון בזכות הבטחה זו.

סח. הספר שלא הודפס בארץ

מספרים, כי אף על פי שהתעקש הבן איש חי זיע"א לשלוח את כל ספריו להדפסה דווקא בארץ הקודש, ספר אחד בכל זאת הודפס בבגדאד – 'קאנון אל נסא' שמו, או בתרגום לעברית - 'חוקי הנשים'. וראו זה פלא, בתחתית שער הספר, כתוב 'הודפס בא' ליוורנו'! ומה היה לו לבן איש חי להדפיס בליוורנו? אלא, שכתבו כן משום שבבגדאד אסור היה להדפיס ספרי חוקים, ועל כן כתב שנדפס כביכול מחוץ לתחומי בגדאד, ובשביל שלא יהיה שקר בדבר ביקש שישלחו כמה ספרים לליוורנו, ועל ידי כן לא היה שקר בדבריו, ועם זאת אף אומרים שכתב 'נדפס בא' ליוורנו' וכוונתו היתה 'באותיות ליוורנו'.

סט. שיריו המפורסמים

מספרים, ואף ידוע כי הבן איש חי זיע"א חיבר כמה וכמה שירים לעשרות רבות מאוד. המפורסם שבהם הינו "ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי", אך עוד שיר מפורסם שחיבר הינו השיר ששרים בחנוכות הבית שנערכות ברחבי העולם כולו: "על בית זה ויושבהו – תהיה ברכת אליהו".

שבחי הבן איש חי-מעשי ניסים

סט. שיריו המפורסמים

מופתים נקשרים תמיד במעשיהם של צדיקים, משום שהצדיקים עומדים במקומות שהם מעל הטבע וקרובים יותר לה' ועל כן יכולים לפעול בשמים, יותר מכל אדם אחר. כך היה גם רבינו יוסף חיים - הבן איש חי זיע"א, ובפשטות ותמימות מרובה היה עוזר לכל, ועל כן לא פלא שסיפורי מופתים רבים נקשרו בשמו.

ע. ספר קטן - נס גדול

מספרים, כי פעם אחת ביקר את הבן איש חי זיע"א, הרב השוחט משה בר-אמון זיע"א, עת קיבל את סמיכתו כרב ושוחט בבגדאד. הרב השוחט חש בקדושתו של הבן איש חי וקיבל יראת שמיים גדולה רק מראייתו. לאחר שנישק ידיו, ביקש הרב השוחט כי יברכהו שישוב לביתו בשלום מסכנת הדרכים, שאיימה אז על כל עוברי אורח. הבן איש חי, קודם שנענה לבקשת הברכה, פתח את המגירה שהיתה לידו והוציא ממנה ספר קטן שאותו מסר בידי אורחו, באומרו לו: "קבל ספר קטן זה במתנה ממני והוא יגן עליך וישמרך בכל דרכיך". ואחר שנישק הרב השוחט שוב את ידי מארחו, בירך הבן איש חי את אורחו תחת ידי קודשו בברכת כהנים. פנה הרב השוחט לדרכו, ובסיעתא דשמיא

הגיע חזרה לביתו בשלום. לאחר חמש שנים, נעשה הרב השוחט לסוחר, ובאחד הימים אף נאלץ לשוב לבגדאד בשיירת ישמעאלים, במסע של כעשרה ימים. במהלך המסע, נקרו לקראת שבת לכפר כורדים, בו שכנו גם כמה יהודים, וכן 'דאודים', אשר מאמינים הינם בספר התהלים ובדוד המלך. פנה הרב הסוחר אל ראש השיירה ואמר לו כי אין הוא מוכן להמשיך וליסוע בשבת ועל כן תמשיך השיירה במסעה והוא ישתדל למוצאם שוב עם צאת השבת. את השבת עשה הרב הסוחר אצל ידיד משפחתו שמצא באותו הכפר. ועם צאת השבת הפקיד ידיד המשפחה את הרב הסוחר בידי גוי מגודל בעל שפם עבה שהיה חמוש מכף רגל ועד ראש. "זהו האדון שעליך ללוותו עד מקום הימצא השיירה ותדאג שלא יאונה לו כל רע" אמר ידיד המשפחה לגוי המגודל והמשופם והבטיח לו תוספת-שכר עם סיום המשימה. עם עלות השחר יצאו השניים אל הדרך המסוכנת. לאחר שהחלו מתרחקים מהכפר, חש הרב הסוחר כי מלווהו החל להאט את מהירות סוסו והשתדל להימצא כל הזמן מאחוריו. הרב הסוחר החל לרעוד מפחד במדבר השומם, ועל כן תחב ידו בכיסו והוציא משם את הקמיע שקיבל חמש שנים קודם לכן, מהבן איש חי.

היה זה ספר קטן. ספר תהלים. החל הרב הסוחר לקרוא בו בלחש כמה מזמורים, וכשהגיע לפסוק 'ה' רועי לא אחסר' שמע את שעטת סוסו של הגוי, שהתקרב אליו בדהרה ופקד עליו לעצור. "אמור לי מיד מה אתה מחזיק בידיך"! ציווה עליו המלווה הגוי. "אני מתפלל בספר זה", ענה הרב הסוחר. "למי אתה מתפלל ומה טיבו של הספר אשר בידיך"? הקשה המלווה. "זה ספר תהלים שחיברו דוד המלך עליו השלום, ובו אנחנו קוראים בוקר, צהריים וערב, כדי שדוד המלך יבוא לעזרתנו בכל עת צרה ומצוקה", השיב הרב הסוחר. המלווה הגוי ביקש כי יחזור שוב על דבריו ולהסבירם היטב, וכך עשה הרב הסוחר. אז נאחז המלווה הגוי ברטט ורעדה, יראה ופחד. "אני משביעך בא-לוקים שתגיד לי, האם באמת זהו הספר 'זבור' של אדונינו דאוד? האם אין אתה משטה בי"? שאל המלווה הגוי ברוב אימה. הרב הסוחר השיב בחיוב. ניגש המלווה הגוי אל הרב הסוחר שהיה על סוסו, אחז בשתי רגליו והחל לנשקו מכף רגל ועד ראש, ותוך שהוא בוכה ומתייפח אמר: "אנא סלח לי לאשר רציתי לעולל לך, חטאתי לא-לוקים ולנבי דאוד, אנא בקש עלי רחמים וסליחות"! לאחר שנרגע, סיפר המלווה הגוי לרב הסוחר כי זמם לרצוח אותו בירייה בגבו, לקבור אותו במדבר זה, לקחת את כל מיטלטליו ולשוב לביתו. "אוי לי אילו הייתי עושה זאת, שהרי אנחנו הדאודים מאמינים אך ורק בדוד המלך, אנשים אחים אנחנו ואיך הייתי חוטא לא-לקים ורוצח את אחי למען

בצע כסף"? חיבק הרב הסוחר את מלווהו והבטיח לו כי יתפלל בעבורו שעוונו יכופר, והמשיך באמירת מזמורי התהלים. נרגע המלווה הגוי ופנה אל הרב הסוחר בבקשה לקנות ממנו את ספר התהלים, תוך שהוא מוכן לשלם כל מחיר. ענה לו הרב הסוחר כי אין הוא מוכן למכור ספר זה בכל סכום שיהיה, שהרי זו מתנה יקרה מהבן איש חי, והיא שהצילה אותו ממוות.

עא. פסיחת השיטפון

מספרים, כי הבן איש חי זיע"א רכש לו אחוזת אדמה, שהייתה ממוקמת דרומית לבגדאד. באחד החורפים הקשים, עת פקד את האיזור שיטפון, עלו מי הפרת על גדותיהם והציפו את כל האחוזות הסמוכות לנהר, שאף שכנו בסמוך לאחוזת האדמה של הבן איש חי. אך הנה רק הגיעו המים לאחוזתו, נעצרו והקיפוה, והמשיכו לאחוזות הסמוכות. ונס זה עשה קידוש ה' גדול לעיני העמים.

עב. מבחין ברוח קודשו

מספרים, כי בעוד רבינו יעקב זיע"א, היה מתגורר בביתו של מו"ר אביו - הבן איש חי זיע"א, הופיע פעם אחת המשרת בחדרו של רבינו יעקב ומסר לו כי אביו מבקש שיגש אליו מיד. באותה עת עמד רבינו יעקב בתפילה מיוחדת שהופנתה כנגד מישהו, על פי הכוונות הקבליות. מיד פסק הבן מעיסוקיו ורץ לקיים מצות 'כבד את אביך'. רק כשהגיע לחדרו של אביו, נודע לו כי אביו – הבן איש חי חש ברוח קודשו היטב במעשי בנו, וקרא לו על מנת להפסיקו מתפילתו ולהפר את כוונותיו שלא מצאו חן בעיניו.

עג. חסד של אמת

מספרים, כי בבגדאד היה סוחר אמיד שנודע גם כקלע אמיץ וגיבור מאין כמוהו, עד שכל ערביי האזור רעדו מפניו. שמו היה אפרים קרעין. הוא אף היה אחד משמת הגיבורים אמיצי הלב שעלו אחר פטירת רבינו עבדאללה סומך זיע"א, איש על כתף חברו, עד שהגיעו לראש חומת קברו של יהושע כהן גדול שקבור בבגדאד, פתחו את בריחי שערי החצר וקברו שם את רבינו עבדאללה, בניגוד להוראות המושל שהיה שונא ישראל. כששמע הבן איש חי זיע"א על אפרים, ביקש ממנו להיות לו כשומר ראש ומלווה. אפרים נענה בחפץ לב ועם זאת לא הסכים לקבל תשלום על שירותו. ומספרים, כי פעם אחת התלווה אפרים למסעו של הבן איש חי לכפר בו קבור עזרא הסופר, ואפרים בחר לקחת עמו את רעייתו ובנו הקטן. אך איתרע מזליה ונתהפכה הסירה בה שהו רעייתו ובנו, וכל החיפושים אחר גופות הטובעים עלו בתוהו. הבן איש חי נחלץ לעזרתו של שומר ראשו, נעמד בעצב על גדות הנהר, לחש בפיו בקשות שונות, ולאחר מכן פנה

אל הנהר ואמר: "נהר נהר, מחר אנחנו חוזרים לבגדאד, הוצא את גוויות הנטבעים, כדי שנוכל לקחתם יחד איתנו". וראו זה פלא, הנה אך יצאו אלו המילים מפיו – מיד עלו הגוויות על פני המים וצוות החילוץ משה אותם אל החוף. כולם עמדו שם נדהמים למראה עיניהם, וגוי אחד שעמד שם אף הגדיל לעשות בנופלו למרגלות הבן איש חי תוך שהוא מנשק רגליו ומצהיר: "הא-לקים של היהודים – הוא האל האמיתי".

עד. מסייע ברוח קודשו ליושבות על המשבר

מספרים, כי פעם אחת התקשתה בלידתה אשה יהודייה בבגדאד, ונמצאה בסכנה גדולה. כל מאמצי הרופאים עלו בתוהו. הוריה אף הביאו מספר רבנים בשכר שיקראו תהלים ליד חדרה – אך גם זה לא סייע לה באותה עת. בצר להם פנו ההורים אל חביבה אל-מאשטי, שהיתה בת בֵּיתו של הבן איש חי זיע"א, בבקשה שתבקש את ברכת הרב. אך התקרב משרתו של הבן איש חי אל חדרו, על מנת לבשר לו על בואה של חביבה ועל בקשתה, נפתחה הדלת ובפתח עמד הבן איש חי שמיהר למסור לידי המשרת פתק שבו רשם סגולה אחת, תוך שהוא מוסיף ואומר: "רוץ ותן פתק זה לחביבה אל-מאשטי ואמור לה שתמהר ללכת אל היולדת ולשים פתק זה על בטנה". ראו זה פלא, כל זאת עשה ברוח קודשו עוד קודם שמשרתו הספיק לומר מילה בעניין. מספרים, כי חביבה לקחה את הפתק, נישקה אותו ועשתה כדברי הרב. זמן לא רב אחר כך כבר זכתה האם המאושרת להחזיק בחיקה בן זכר, וכשמלאו לו שמונה ימים – קראו לו יוסף, על שם רבינו יוסף חיים, זיע"א.

עה. מציאת נעדרים

מספרים, כי פעם אחת קרה בבגדאד, שאחר שבחור ובחורה התארסו, גילה הבחור המאורס כי לארוסתו יש מחלה בעיניה ועל כן החליט לבטל את האירוסין. הדבר פגע קשה בבחורה, ובצר לה עזבה את ביתה ועקבותיה נעלמו. כל מאמצי ההורים והמשטרה למוצאה – עלו בתוהו. לאחר שהחיפושים אכן לא נתנו תוצאות תקווה, פנו ההורים אל הבן איש חי, וסיפרו לו על מקרה מצער זה, אולי מן השמים יגלו לו את הנסתרות. כאשר שמע את הסיפור, שלח את משרתו ואמר לו: "לך אמור להם כי בתם חיה ובריאה ונוסף לכך בקרוב תהיה שמחה גדולה, וכעת היא נמצאת אצל דודתה ברחוב פלוני". וכך היה, ממש על פי רוח קודשו, והתברר כי דודתה הסתירה אותה בביתה עד שתירגע מפרידתה הקשה, וכן עוד, לא עבר זמן רב עד שהכיר הבחור בטעותו, וגעגועיו לנערה בשל היותה בעלת מידות-טובות לא נתנו לו מנוח, ועל כן חזר בו מהחלטת הביטול והחליט לקחת את הנערה לאשה, ואכן היתה שמחה גדולה.

עו. זרע בר קיימא למולא קוצ'יק

מספרים, כי הרבנית, רעייתו של המולא קוצ'יק הוא החכם-רבי רחמים מלמד הכהן זיע"א, היתה בהריון בתחילה, שש פעמים, אך רק בת אחת, השלישית בסדר הלידות, שׂרדה בס"ד את אלו ההריונות והצליחה לגדול וברבות הימים אף להקים משפחה. שאר אחיה ואחיותיה נפלו הם עוד בעת ההריון, או שנפטרו עוד בהיותם רכים בשנים. ליבם של רבי רחמים, שהיה מגדולי רבני שיראז שבפרס, ורעייתו הרבנית - היה רצוץ וכאוב. בהריון הבא, כאשר היתה הרבנית בחודש התשיעי להריונה, כבר לא יכול היה רבי רחמים לשאת את הכאב, ועל אף הפצרותיה של רעייתו הרבנית ושל אביה, החליט להתלוות לשיירת עשירים שעשתה את דרכה לקברו של עזרא הסופר ויחזקאל הנביא בבגדאד, ולשאת שם תפילה להצלחת הלידה. בדרך, התענה רבי רחמים ולא בא אוכל לפיו, לכפרת עוונותיו. באחד הכפרים בדרך, קיבל רבי רחמים טלגראף שבישר לו כי בסימן טוב נולד לו בן. וכך, כשהוא מלא דאגה לרעייתו וחששות רבות לגורל בנו ותוך שהוא מיצר על שלא נמצא בעירו, הגיע רבי רחמים יחד עם השיירה לציון עזרא הסופר. ראשית כל הלך לטבול לטהרתו, אחר כך לבש בגדי לבן, השתטח על הקבר ואחר כך קרא תהלים בכוונה עצומה עד לאשמורת הבוקר. אז, פנה לתלמידי החכמים שישבו בסמוך לקבר ואמרו תיקון חצות, וביקש מהם שיקראו תהלים במניין, ונתן להם מראש שכר כספם על כך. כששאלו לשם התינוק, ענה להם רבי רחמים שיתנו לו שם כרצונם, והם קראו לו עזרא ציון, על שם עזרא הסופר והציון שלו. מיהר רבי רחמים ושלח לעירו בטלגראף את השם שנבחר. אחר כך פנתה השיירה לקבר יחזקאל הנביא, שם עשה רבי רחמים את אותו סדר שעשה בקבר עזרא הסופר. ומספרים, כי ארבעים יום היה רבי רחמים בבגדאד, ובאחד הימים פגש ביהודי בשם פרגי שהיה אחד המתפללים בבית-הכנסת בו התפלל הבן איש חי זיע"א. פרגי, שכבר שמע את סיפורו של רבי רחמים, החליט לקחת אותו באחד הבקרים לבית הכנסת של הבן איש חי. הלך עמו רבי רחמים, ושם כתב במכתב את סיפורו בקצרה, תוך שהוא מוסיף לדברים אלו כמה טעמים מתוקים בראשי וסופי תיבות על שמו של הבן איש חי – 'יוסף חיים'. אחר כך לקח אותו פרגי לבית הבן איש חי, שם סיפר לבן איש חי על רבי רחמים שהוא רב ודרשן של שיראז, ונתן לו את מכתבו. קרא הבן איש חי את המכתב, ומיד כשסיים קם על רגליו, הניח שתי ידו על ראשו של רבי רחמים והחל מתפלל עליו. התבייש רבי רחמים שהבן איש חי עומד ואילו הוא יושב ועל כן ניסה לעמוד, אך הבן איש חי לא נתן לו, והמשיך בלחש בתפילתו במשך כרבע שעה(!) כשסיים, ישב וניחם אותו

וברך אותו שבעזרת ה' יתברך יהיה לו בן קיימא. וכתב רבי רחמים ביומנו כי "שבח לאל ברכתו עשה פרי", וברוך ה' זה הילד שנקרא עזרא ציון גדל להיות רב וגאון עצום בתורה ובמדע, ולימים התפרסם בעיקר בעקבות פרסום ספרו התכול – מילון ארמי עברי – שנמצא בימינו כמעט בכל בית-מדרש בעולם! אחר כך נולדו בס"ד לרבי רחמים ולרעייתו הרבנית עוד שני ילדים, בת ובן, שלפחות אחד מהם נולד כבר בארץ, אחרי שהמשפחה עלתה אליה והתיישבו בירושלים, שם המשיך לעמוד בקשר עם הבן איש חי, כמובא כאן באחד הסיפורים. וככשמע רבי רחמים על פטירתו של מורו ורבו – ישב וכתב עליו דרוש ומספד, אותו פרסם לימים בספרו הנודע 'כסא רחמים'. כיום, פזורים עשרות רבות מצאצאיו ברחבי ארץ הקודש, וכה רבים הם עד כי כמעט אין מכירים אלו את אלו.

שבחי הבן איש חי-רבנותו - משרה לא רשמית

עו. זרע בר קיימא למולא קוצ'יק

רבנותו בעירו לא היתה מעולם רשמית, ומימיו לא רצה ולא נתפייס בשום אופן לקבל עליו שום שררה על הציבור כלל ועיקר, אלא היה כאחד מן העם.

עז. ראשון לציון הנה הנם

מספרים, כי כמה חודשים קודם פטירתו של הבן איש חי זיע"א, קיבל מכתבים מכמה יקירי ירושלים, רבניה וגדוליה, שיואיל בטובו לעלות וליישב בארץ ישראל, בירושלים, ולקבל עליו את משרת ה'ראשון לציון', כדי שעל ידו תהיה הצלחתם ותכבה אש המחלוקת. וכל כך היו להוטים בדבר זה עד שהיו מוכנים לעזור לו בכל מה שיצטרך בכל שאר ענייני הציבור, העיקר שיקבל עליו המלכות ויהיה מוכן להורות את העם. החזיר להם הבן איש חי תשובה על ידי תלמידו ומשמשו חכם רבי בן ציון חזן זיע"א – "כי לא אוכל לעשות הדבר הזה". ומספרים, כי באחד המכתבים הנ"ל כתב לו אחד הרבנים כי חלם עליו שהוא בעל רוח הקודש, והבן איש חי בגודל ענוותנותו השיב לו במכתב: "וראיתי באחד מכתביו הנז"ל, חלום אחד שחלם, בשעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, והנני אומר לכבודך 'חלמא טבא חזית' וכו' 'והיא רחוקה ממני', והגם שאמרו חז"ל 'משחרב בהמ"ק... בטלה ונתנה לתנוקות', אך באמת גם זו רחוקה ממני".

שבחי הבן איש חי-הסתלקותו

עז. ראשון לציון הנה הנם

כמה ימים קודם פטירת רבינו יוסף חיים זיע"א, רצה ללכת להשתטח על מצבת אדוננו יחזקאל הנביא זיע"א, כדרכו בקודש. ובס"ד זכה לכך בימיו האחרונים, ואחר כך נפטר מעולם הזה ויעל אל על, ביום י"ג באלול התרס"ט. על כסא תורתו ישב מעת י"ג אלול התרי"ט, סך הכל חמישים שנה תמימות, מיום ליום, זיע"א. אחר שהביאוהו לבבל, כל יושבי העיר - אנשים נשים וטף, לאלפים ולרבבות, מגדול ועד קטון - הלכו בשעת לילה מאוחרת לקבלו ולחלוק לו כבוד אחרון. ובכל יום משבעת ימי האבלות, סגרו חנויותיהם ובטלו מלאכותיהם ונתקבצו בבית הכנסת-הגדולה ושמה הספידוהו וקיננו עליו, הוי אדון והוי הודו.

עח. חזיונות ההסתלקות

מספרים, כי בליל י"ג אלול התרס"ט, אחר חצות הלילה, היה חכם רבי אברהם עדס זיע"א עוסק בתורה כדרכו בקודש, בביתו בירושלים. לפתע נתנמנם, והנה רואה הוא בחלומו כי חכם רבי אברהם לניאדו זיע"א, הולך כשהוא לבוש בגדי לבן. שאל אותו רבי אברהם עדס: "להיכן הולך"? ויענהו: "דע לך כי נפטר הרה"ג רבי יוסף חיים בעיר תהילה בבל, ואני הולך להביאו לירושלים". וייקץ מתנומתו. ויישן ויחלום שנית, והנה באה מטתו של רבינו יוסף חיים זיע"א, וקהל גדול עומדים על רגליהם, ויעמדו כמה רבנים מגדולי ירושלים ויספידוהו מספד גדול וכבד מאוד. ויתעורר שנית והנה חלום. אז, עוד לא היתה שום ידיעה מעניין זה בירושלים. ומספרים, כי באותו הלילה, חלמו יחדיו חלום כמעין זה גם חכם-רבי בן ציון מרדכי חזן זיע"א וחכם-רבי יהושע שרהבני זיע"א, שדרו אף הם בירושלים. וחלמו כי רואים הם את מיטתו של הבן איש חי, מובלת בשמים מעיראק לירושלים, וכי נקבר בהר הזיתים. משקמו בבוקר, נבהלו מהאפשרות שהצדיק נפטר, וכל אחד שתק כדי לא לבשר בשורה לחבריו. לאחר תפילת שחרית נפגשו שלושתם, וכל אחד הסתיר ידיעתו מחברו. לפתע ניגש חכם נוסף לרבי יהושע שרהבני ושאל אותו: "כלום יש איזו ידיעה מרבינו וחולשתו"? שתק רבי יהושע והביט לעבר שני חבריו, ומבטם נפל אחד על השני והראו צער. החכם הנוסף שאל: "מה? נפטר"? ומששתקו, ספק כפיו ואמר: "וי"! ואז התפרצו שלושת החכמים בבכי חרישי ומחו דמעתם על הצדיק. רק כעבור כמה שעות הגיע המברק מבבל לירושלים, בו מודיעים כי: "הגאון רבי יוסף חיים עלה בסערה השמיימה בליל אמש". ויהי כשמוע

רבי אברהם עדס תוכן דברי המברק, סיפר להם מה שראה בחלום בחזיון לילה ואף את סדר הלוויה. ויעשו כדבריו, ויעמידו את אותם הרבנים הגדולים מיקירי ירושלים ויעשו עליו מספד גדול וכבד מאוד, כפי שהיה בחלום ממש.

עט. סוד ציונו בהר הזיתים

מספרים, כי בליל פטירת הבן איש חי זיע"א, נשמעה דפיקה על דלת ביתו של תלמידו חכם-רבי בן-ציון מרדכי חזן זיע"א שהיה דר בירושלים באותם ימים. בפתח עמד אחד מחופרי הקברים של החברא-קדישא לעדת הבבלים, וביקש מרבי בן-ציון שישלם לו סך 400 פרוטות עבור קבורת הצדיק רבי יוסף חיים מבגדאד. השמועה על הפטירה עדיין לא הגיעה לירושלים מחוסר קשר עם בגדאד ועל כן התבלבל רבי בן ציון לשמע הידיעה המעציבה הנוראה. לשאלת רבי בן-ציון מי שלח אותו אליו, נענה כי בני משפחתו של הבן איש חי, אמרו לו בסיום הלוויה שיגש לרבי בן ציון חזן תלמידו, והוא ישלם את הסכום המלא. חופר הקברים עמד בתוקף לקבל את הכסף, כי טען "במו ידי קברתיו". רק לאחר שחופר הקברים ציין במדויק היכן קבר אותו והסכים לקחת את רבי בן ציון להר הזיתים, ולהצביע על המקום המדוייק, מסר בידו רבי בן-ציון את מלוא הסכום. ומספרים, כי אחר שנודע דבר פטירתו של הבן איש חי, פנה רבי בן-ציון לחברא-קדישא של עדת הבבלים, על מנת לברר על אותו קברן, והנה נודע לו כי אותו קברן נפטר בדיוק. ומספרים, כי בכל שנה ושנה היה עולה רבי בן-ציון למקום ציון זה בהר-הזיתים, בליווי עשרה אנשים, ואומר שם קדיש לעילוי נשמת הבן איש חי. לימים הקימו שם מצבה ועליה כתוב את תמצית סיפור זה.

פ. שורש יוסף הצדיק

מספרים, כי אחר פטירת הבן איש חי זיע"א, היתה תמיהה גדולה אצל הקהל בדבר עניין פטירתו חוץ לביתו. על כן הוכרח חכם רבי שמעון אגאסי זיע"א לגלות זה בפרהסיה באמצע דרשתו והספדו, ביום הראשון מימי השבעה. וכך אמר - שנגלה לו, כי הבן איש חי הוא שורש מיוסף הצדיק זיע"א, ובהכרח צריך להיות הפטירה במקום אחד והקבורה במקום אחד, דוגמת יוסף הצדיק זיע"א, שהעלו עצמותיו. ומספרים, כי בהספד זה אמר רבי שמעון כי מי שהגיע ללווייתו הבן איש חי – הרי הוא מזומן לחיי העולם הבא. ואף מי שרצה לבוא ללווייה, אך לא ידע על קיומה בלילה ולכן לא בא – אף הוא מזומן לחיי העולם הבא.

פא. נדרו וחלומו של רבי יעקב מוצפי

מספרים, שכאשר היה חכם רבי יעקב מוצפי זיע"א נער בן עשר שנים, זכה להיות נוכח בלוויתו של הבן איש חי זיע"א. כשראה זה הנער את רבבות המלווים שהגיעו ללוות למנוחות את רבם הגדול, התרגש מאוד ובלי תשומת לב פלט מפיו משפט קצר: "ריבונו של עולם! מבטיחך אני הקטן שכאשר אגדל, אשא אשה, ואוליד בן – אקרא לו בשם הצדיק הקדוש שהלך לעולמו – יוסף". השנים עברו. הנער התבגר, התחתן, אך הנדר נשכח מליבו, ולא נזכר בו אף כשנולד לו בנו בכורו. בליל הברית, ישב רבי יעקב ועסק בלימוד הזוהר הקדוש, כנהוג בלילה זה. תוך כדי לימודו נפלה עליו פתע פתאום שינה, והנה הוא רואה בהקיץ ממש, את הבן איש חי עומד לפניו בכל הדרו. הוא זיהה אותו מתמונתו המפורסמת שהיתה נפוצה בכל בית בבבל. "חכם יעקב"! קרא אליו הבן איש חי במתק שפתיו, "ההנך זוכר את נדרך שנדרת לה' בילדותך עת נדחפת בין ההמונים שליווני אל מנוחתי? עתה הגיעה העת שתקיימנו"! רבי יעקב התעורר בבהלה ומיד למד משנה אחת ונדר צדקה לעילוי נשמתו של רבו הקדוש, תוך שהוא מודה לה' יתברך שזיכה אותו לראות את פני הבן איש חי בחלום ועל שהטריח עצמו לבוא ולהזכירו את מה שנדר לפני שנים רבות. למחרת בעת הברית, התפלאו בני משפחתו של רבי יעקב למשמע אוזניהם בעת בה קרא לבנו בכורו בשם יוסף, שכן ידוע היה להם כי שם אחר הוא שעתיד להקרא בו הבן. אך בסעודת המצוה סיפר רבי יעקב את חלום הלילה האחרון, ונחה דעתם של כל בני המשפחה.

פב. השכינה היתה מדברת מגרונו

מספרים על רבינו יעקב זיע"א, בנו יחידו של הבן איש חי זיע"א, שנתבקש לדרוש במקום אביו בשבת שאחר הפטירה. עמד רבינו יעקב על בימת בית המדרש כאביו, והחל לדבר. אט אט החלו להישמע קולות מכל כיווני בית המדרש - "לא שומעים!", "נא להגביר את הקול"! לאחר כמה פעמים, משניסה לדבר בקול ולא הועיל, עמד רבינו יעקב, פנה אל הציבור ואמר: "אין אני כאבי, זכר צדיק לברכה, שאת קולי לא שומעים - כי אני בן אדם רגיל, ואילו אבי - שכינה היתה מדברת מתוך גרונו, ולכן גם אלו העומדים בחוץ, רחוק מהבימה - שמעו קולו כאילו מדבר באזנם".

פג. אש הקנאה השיבה נקמה

מספרים, כי מיום שהבן איש חי זיע"א נלקח לבית עולמו, התחילו לילך ולהשתטח על מצבת קבורתו רוב תושבי העיר, לערך חמישים אלף, בכל יום ערב שבת-קודש. ולפי שבית החיים הוא סמוך לשכונת הישמעאלים, 'המה ראו כן תמהו', והתחילו להיות

שואלים ודורשים – "על מה זה נוהרים המונים המונים בכל יום ערב שבת-קודש"? והשיבו להם – "כי פה נגנז ארון התורה, חכימא דיהודאי, דמי לבר א-להין". ומספרים, כי גוי אחד אחזה בו אש הקנאה, עד לכדי שהחליט בזדון להקניט את היהודים על מנת לבזותם, ובא פעם בתוך הקהל הקדוש שנתקהלו בסמוך למקום הקבורה, וקרב אל מצבת הקודש וגילה כנף בגדיו כדי לעשות צרכיו חלילה וחס, על מצבת קבורתו. והנה הגוי האומלל, נאחז לפתע פחד גדול ונפל שדוד ארצה. וחבריו, בראותם את כל זה, הביאו חמור וישאוהו עליו והוליכוהו לביתו, וסבל שלושה ימים יסורים קשים ומרים, ולבסוף - המיטה שעלה עליה - לא ירד ממנה וימות בה. ויהי לאות למתקנאים, 'כן יאבדו כל אויבך ה'!'. ומהיום ההוא והלאה התחילו להוקיר את מקום קבורת הבן איש חי ולכבדו גם הגויים - ולהדליק לו נרות ועוד אף היו נודרים ונדבות בעד רפואתם.

פד. נס כוח הדיבור שחזר

מספרים, כי ילד אחד יהודי, נתקף במחלה קשה וניטל ממנו כוח הדיבור, ונתאלם לגמרי. כששמעו קרוביו את מעשה הגוי וקברו של הבן איש חי זיע"א, לקחוהו אמו ואחותו והלכו להם על מצבת הקבורה, ושפכו שיחתם ודמעתם ונשתטחו על קבורתו והעלו עפר על ראשן. ומספרים כי גמלה בלב האם ובתה ההחלטה, כי לא ימושו מתוך המקום הקדוש, עד שיִפתח פה הילד ויתחיל לדבר. וזכות הבן איש חי עמדה להם, והחל הילד לדבר כבראשונה.

פה. האם קברו בבגדאד קיים?

מספרים, כי בראשית שנות השישים נהרס בית-הקברות היהודי בבגדאד, בו היה גם קברו של הבן איש חי זיע"א, על ידי השליט העיראקי עבד אל-כרים קאסם שר"י שהפקיע את אדמת בית-הקברות. אולם, קודם הפקעת בית הקברות, נתן שליט זה כשלושה חודשים לכל מי שחפץ – להעביר את קברי אהוביו אל בית הקברות החדש. ומספרים, כי חכם רבי דוד זיע"א, נכדו של הבן איש חי, דאג להעביר את קברו של סבו אל בית הקברות החדש. לעומתם יש מספרים, כי כשפתחו את קברו של הבן איש חי מצאו קבר ריק. אך על כל פנים, נכון להיום כולם יודעים לספר, שאף על פי שיש בנמצא מפות עדכניות של בית הקברות החדש יותר בבגדאד, לא מופיע שם כלל קבר הנושא את שמו של רבינו יוסף חיים זיע"א.

פו. בית קדוש

מספרים, כי ביתו של הבן איש חי זיע"א, VHV נחשב לבית קדוש בעיני כל בני הדתות בבגדאד, אף שנים רבות לאחר פטירתו, והיה נקרא בפי כל 'בית-אלחכם'. פעם אחת,

כחמש עשרה שנה לאחר פטירת הבן איש חי, עבר ילד יהודי כבן עשר ליד הבית הקדוש, וראה אשה ערבייה שניגשה אל פתח הבית. לאחר שהניחה על מפתן הבית את הסלים והקערות שהיו על ראשה, הזדקפה, הושיטה ידה אל-על והניחה אותה על המזוזה. אז החלו שפתיה רוחשות תפילה: "בשם הא-ל הרחמן רחום, אנא החכם היהודי הקדוש, הצדיק האלוקי, בקש רחמים על בני חסן השוכב במיטת חוליו, שיתרפא, אמן. רחם עלי אני שפחתך, בקש עלי רחמים לפני א-לוקיך, הוא ישמע ממך, אני בטוחה. ובאם משאלותיי אלו יתמלאו, כשם שנעניתי לשכנה שלי, אני נודרת כאן לפניך נדר, אני אשלח סעודת צהריים כשרה בשחיטת היהודים לכל תלמידי מדרש תלמוד תורה היתומים, שיאכלו ויברכו ויבקשו עלינו רחמים", נישקה הערבייה את המזוזה פעמים רבות, ואמרה "אמן". משהבחינה אותה ערבייה באותו ילד מביט במעשיה, ניגשה אליו ואמרה: "שים את ידך על מזוזה זו ונשק אותה, כי היא מקור הרפואה ומעיין הטוב, היא נמצאת בביתו המבורך של גדול רבני היהודים, בקש את כל אשר תרצה ויינתן לך", הילד ציית לדבריה, והיא הוסיפה לומר: "תזכור בני ואל תשכח, בכל פעם שאתה עובר ליד בית קדוש זה הנח ידך על המזוזה, ונשק אותה ותבקש שא-לוקים ישמור אותך מכל רע". לאחר מכן פנתה משם והלכה לדרכה, תוך שהיא פונה כל כמה צעדים אל הבית הקדוש שולחת את ידיה אליו ומנשקת את קצות אצבעותיה.

שבחי הבן איש חי-חלומות

פו. בית קדוש

מעניין כי רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, הופיע פעמים רבות בחלומותיהם של אנשים שהיו קשורים בו, תמיד לא היו אלו חלומות פשוטים שרק ראו אותו בהם, אלא תמיד היה החלום כמביא מסר משמיים, שלא היה ברור עד כה.

פז. בחייו כבר התגלה בחלומות

מספרים, כי כשהיה חכם רבי מנשה שהרבני זיע"א כבן שבע-עשרה, חלם שהוא מהלך ביחד עם אביו ועם הבן איש חי זיע"א בגן ורדים ושושנים, שמעולם לא ראה כיופיו. שלושת המהלכים היו שרויים בשמחה גדולה, ופניו של הבן איש חי הבהיקו באור שאינו מהעולם הזה. לפתע, החלו השלושה עולים מעלה מעלה אל מעל גן הפרחים. אז, בפתאמיות התעורר רבי מנשה. למחרת בבוקר הלך מיד אל מורו ורבו חכם רבי משה צדקה זיע"א וסיפר לו את דבר החלום. רבו הורה לו ללכת אל ביתו של הבן איש חי ושישמיע לו מחידושי התורה שחידש עד כה. עוד הורה לו כי מעתה הבן איש חי יהיה

רבו המובהק. כשהגיע רבי מנשה לבן איש חי, התקבל במאור פנים. אחר שהשמיע את חידושי התורה שלו, קיבל את ברכתו של הבן איש חי. מאז אותו היום היה רבי מנשה מצוי כל העת בקרבתו של הבן איש חי שהפך לרבו המובהק. לימים אף נתבקש על ידי רבו לשמש בתפקיד כותב תשובותיו, כמענה לשאלות שנשלחו לו מרחבי העולם. שנים אחר כך, כאשר נתבקש הבן איש חי לשלוח תלמיד חכם שישמש כראש ישיבה בישיבה שעל קברו של עזרא הסופר, שלח את חכם רבי מנשה, על אף שזה לא רצה לעזוב את רבו, אך הזדרז לעשות רצונו.

פח. גילוי בחלום לראשונה אחר פטירתו

מספרים, כי חכם רבי שמעון אנאסי זיע"א לא התפרסם קודם שהספיד את הבן איש חי זיע"א, יתרה מכך – ברוב ענוותנותו הוא ממש חשש מפרסום. על כן, כשנתבקש להיות בין המספידים בלוויה – סירב. עוד באותו הלילה נתגלה לו הבן איש חי בחלום והפציר בו שיהיה בין המספידים. ואכן, רבי שמעון קיבל עליו את בקשת רבו, וכשעלה להספידו – השתוממו כל שכניו – מה לפשוט זה בין המספידים הרבים.

פט. חזון מנחת יהודה

מספרים, בשם אחד מזקני הדור ששמע מחכם רבי יהודה משה פתייא זיע"א שאמר שהבן איש חי זיע"א היה צריך לבוא בזמן התנאים, רק ריחמו עלינו מן השמים ושלחו לנו אותו בזמננו זה, בשביל שישרה לעולם מתורתו הקדושה. ובכתבי ידו של חכם רבי יהודה משה פתייא זיע"א, כתוב חזון אשר חזה, וזהו תוכן דבריו: "הקב"ה נכנס לגן עדן ושאל נשמות הצדיקים מי רוצה לרדת למטה לסייע לבני האדם בעולם התחתון? שתיקה ואין עונה לו. חזר הקב"ה על השאלה והוסיף הבטחה גמורה למי שיסכים לרדת - שלא יחטא ולא ישלוט בו הס"מ. ורק אז, אחת מהנשמות התנדבה לעשות כרצון הבורא, זאת היתה נשמת... שר צבאו של דוד המלך ע"ה. נשמתו ירדה בגוף רבינו יוסף חיים ז"ל".

צ. חלום הגר"ע יוסף

מספרים, כשמועה בפי רבים, כי חכם רבי עובדיה יוסף שליט"א, חלם שהבן איש חי זיע"א נתגלה לו בחלומו ואמר לו שהוא עושה בשמים מהפיכה מבורכת בעניין הליכותיו כדרך מרן הבית יוסף דווקא.. אך האמת היא שהסיפור אינו מדוייק, וכך מספר חכם רבי עובדיה שליט"א עצמו, בהקדמתו לספרו 'טהרת הבית' חלק ב': "אזכרה ימים מקדם, עם לבבי אשיחה ועלה במחשבה לפני למעט בהופעותיי ברבים כדי להתמסר יותר בעריכת כל חיבורי אשר עמי בכתובים, כי מתי אעשה גם אנכי לביתי ואם אין אני לי מי לי, ורעיוני על משכבי סליקו. והנה בחלומי בלילה ההוא, ראיתי את הגאון רבי יוסף חיים

זצ"ל מבבל, אשר בא לבקר בביתי, ופניו מאירות כזוהר החמה, נכנס לחדר הספריה, והתישב ליד השולחן, ראה לפניו אחד מחיבורי, כמדומני שו"ת יביע אומר, והתחיל לעיין בו אחת הנה ואחת הנה, וכשסיים, אמר, טוב מאד. ושאל אותי, האם אני ממשיך להופיע ולדרוש ברבים דברי תורה ומוסר, כאשר היתה באמנה איתי? עניתי ואמרתי, כי עדיין אני ממשיך גם בימים אלה להופיע ברבים בשיעורי תורה ובדרשות כאשר חנני ה', ובדרך כלל אני מופיע ביחד עם עמיתי הרב הגדול רבי יהודה צדקה שליט"א [מו"ר ראש ישיבת פורת-יוסף, בן לאחייניתו של הבן איש חי, וסיפר בהתרגשות גדולה כמה פעמים - כי זכה שלוש פעמים לראות את הבן איש חי בהקיץ, ושהיתה לו מזה שמחה רבה]. אך התאוננתי לפניו שדבר זה מפריע לי בהמשך הכנת עריכת חיבורי להוציאם לאור, 'שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי'. 'ענה דודי ואמר לי', בסבר פנים יפות: 'טוב אשר תאחוז בזה, וגם מזה אל תנח ידיך, כי יש נחת רוח מאוד לפני השי"ת בזיכוי הרבים כששומעים דברי תורה ומוסר וחוזרים בתשובה. וכל אחד שחוזר בתשובה הוא עולם מלא'. ואיקץ והנה חלום". אין בסיפור זה שום איזכור לגבי דרך ההלכה - אם בדרך מרן הבית יוסף ואם בדרך הבן איש חי, זכותם תעמוד לכולנו.

צא. חלום 'מפתח לחיים'

מספרים, כי בלילה בו סיים עורך הספר 'מפתח לחיים' (מפתח לספרים 'בן איש חי' ו'עוד יוסף חי' הלכות) להקליד את ספרו, נתגלה לרעייתו בחלום הלילה, לא אחר מאשר הבן איש חי זיע"א, וראתה שהוא יושב בין כמה תלמידי חכמים ושהיה שר ושמח מאוד. ומספרים, כי באותו חלום הורה להם הבן איש חי להכניס לספר ערך מסויים שנתחבטו בינם לבין עצמם עד אז באם נכון להכניס ערך זה.

שבחי הבן איש חי-רבינו עוד בימינו

צא. חלום 'מפתח לחיים'

על אף שעברו מאה שנים מאז פטירתו של רבינו יוסף חיים – הבן איש חי זיע"א, לא רק שזכרו לא מש, אלא שנשמות שלאו דווקא היו קשורות בו במשך חייהם – מאירות פתאום באור מזהיר את אורו הגדול ורוצות להשפיע אור זה הלאה. מו"לים (פרטיים וכן מסחריים) רבים משתוקקים להוציא את ספריו, על אף זכויות היוצרים שהטילו על כתביו ומגבילים את תפוצת חכמתו ומבטלים אחרים מלימוד תורתו. אך כולם יודעים שכל מחסום עתיד להיפרץ וככל שסכר הינו גבוה יותר - כך המים יהיו גועשים יותר –

עד לשיפרצו את הסכר ויפוצו מעיינותיהם חוצה. לא פלא אם כן, שכל מה שכן מצליח לצאת לאור, הופך לרב מכר תוך זמן קצר.

צב. מקיים הבטחתו

מספרים, כי בזמן מלחמת הקוממיות, כשבאו הערבים לעיר העתיקה, ביקשו מחכם רבי בן-ציון חזן זיע"א ומהרב הגאון מינצברג זיע"א ללכת ולהיכנע בעיר העתיקה לעבדאללה טל שהיה אחראי על המקום מטעם מלך ירדן. לא רצה רבי בן ציון להתפנות, באומרו שקיבל הבטחה ממרן הבן איש חי, וזהו שמירה ובטחון שהוא סומך עליהם ביותר שלא יקרה לו מאומה. בסופו של דבר היה צריך להיכנע בפני המושל, ובאו לסגור לו את בית המלאכה, ואמר שהוא חושש שאם הוא ייכנע - יאמרו שרבנים נכנעו, על כן סבר כי עדיף שיכתבו מכתב רשמי בשם הצבא, וכן עשו. והנה בדרכם לתת את המכתב, שמעו צעקת "א-ללה הוא א-כבאר"! היה זה צלף ערבי שראה את היהודים והחל לירות עליהם עד שהיו בסכנת חיים. רבי בן ציון נפצע קל מכדור ששרט מעט את פניו. אחר כך ירו עוד יירייה שעברה ליד אוזנו. מיד החל רבי בן ציון לצעוק בקול רם: "חכם יוסף חיים וואן אינטה? ווינאק"? או בקיצור בעברית - 'איפה אתה', "הלא הבטחת לי שאמשיך בעבודתי"! כששמעו הערבים את דבריו - הפסיקו לירות. כשפגש בו מאוחר יותר אותו ערבי שירה בו, שאל אותו: "מה אמרת, הלא התכוונתי לירות לך במצח ואני צלף טוב, ופתאום לא יצא לי לצלוף וגם נתקע לי הרובה"! אמר לו רבי בן-ציון כי יש לו סגולה והבטחה מחכם אחד גדול בבגדאד, שבזכותו לא יאונה לו כל רע (סיפור ס"ז בספר זה). והנה ברוך ה', בזכות הבטחה זאת ניצלו חיי היהודים, והתקיימה הבטחתו של הבן איש חי.

צג. התינוק המדבר

מספרים, כי פעם אחת, שנים רבות אחר פטירת הבן איש חי זיע"א, נולד ילד אצל אחד מחסידי גור. מאותו הרגע שנולד הילד, פתח את פיו ואמר: "אבא" ו"אמא", כן התחיל לגרוס את כל התורה כולה! בתחילה אמר את אותיות התורה - אל"ף בי"ת וכו', אחר כך גרס את פסוקי התורה כולה, אחר כך גרס את התורה שבעל פה - המשניות, ואחר כך את הגמרות ועוד. כך שמעו אותו גורס את כל התורה כולה. כולם סביבו אמרו, שכנראה המלאך לא בא אליו להשכיח ממנו את התורה שלמד בבטן אמו. האדמו"ר מגור ועוד כמה רבנים ביקשו לעשות לו תיקון שישכח את תלמודו, מפני עין הרע. שמע על כך חכם רבי יהודה צדקה זיע"א והלך לישיבת גור לפגוש באדמו"ר. כשהגיע אל האדמו"ר, ביקש ממנו שקודם שיעשו לתינוק את התיקון, הוא רוצה לבחון אותו על ידיעותיו.

נתנו לו להיכנס ולראות את התינוק ולשמוע ממנו במו אוזניו את הגרסא שלו. נכנס אליו רבי יהודה ושמע ממנו את גירסתו. ביקש לשאול אותו אודות ידיעותיו, ושאל אותו מהתורה – וענה לו. אחר כך מהנ"ך כולו – וידע, שאל אותו מהש"ס – וענה לו, שאל אותו מהרמב"ם - המשיך לצטט את הרמב"ם, שאל אותו מה'שולחן ערוך' – וענה לו, אבל כששאל אותו על פוסקים שהיו אחרי ה'שולחן ערוך' עצר והשתתק. 'באר היטב'? שתיקה, 'מגן אברהם'? שתיקה. 'טורי זהב'? שתיקה. 'כף החיים'? שתיקה, 'משנה ברורה'? שתק ולא ענה. וכששאל אותו אם הוא יודע הלכות מספר 'בן איש חי', מיד אמר לו: "הלא בן איש חי בשמים עושה רעש גדול וכל העם יוצאים לקראתו, בודאי שאני יודע"! והתחיל לצטט לו ולגרוס מתורת הבן איש חי בעל פה. אמר לו רבי יהודה: "איך זה, הלוא הבן איש חי היה אחרי המפרשים שכבר לא למדת"? אמר לו התינוק: "כך למדונו, עד ה'מגן אברהם' וה'טורי זהב', ומשם את הבן איש חי". ומספרים, כי אותו תינוק גדל והיה לאיש וכי כיום נמנה על אחד מחסידי גור, בעיר בני-ברק.

צד. היחיד בדור

מספרים, שאחרי פטירתו של האדמו"ר מבעלזא הראשון, כתבו על המצבה שלו שהוא 'חד בדרא'. היינו האחד שבדור. גם כשנפטר האדמו"ר מבעלזא השני כתבו על המצבה שלו כמו שכתבו על מצבתו של האדמו"ר הראשון, שהוא 'חד בדרא'. כשנפטר האדמו"ר מבעלזא השלישי, שחי בתקופתו של הבן איש חי זיע"א, באו לשאול את בנו של האדמו"ר – כנהוג – מה לכתוב על המצבה? אמר להם בן האדמו"ר, כי בניגוד למה שנכתב על מצבותיהם של שני האדמו"רים הקודמים, לא יכתבו הפעם על המצבה של אביו את התואר 'חד בדרא'. התפלאו החסידים על כך, ושאלו אותו לפשר העניין, וטענו בפניו שהרי סוף כל סוף הוא באמת 'חד בדרא'! אמר להם הבן: "דעו לכם, יש חכם גדול בבבל ושמו רבי יוסף חיים, והוא המחזיק בתואר של 'חד בדרא', ועל כן, אני לא יכול לכתוב על המצבה של אבי שהוא 'חד בדרא'". לימים כשנפטר אותו בן, והוא היה האדמו"ר הרביעי לחסידות בעלזא, אמרו שלא לכתוב על המצבה שלו 'חד בדרא', כשם שהוא לא כתב על המצבה של אביו 'חד בדרא', למרות שכבר לא היה אז הבן איש חי בחיים. ראו נא - כי גם במדינות אירופה ובכל ארצות תבל העריכו את גודל חכמתו וקדושתו.

צה. מקור הברכה של מלכות סאדם חוסיין שר"י

מספרים, כי במבצע האחרון בו חדרו כוחות הצבא של אמריקה אל ארמונו של סדאם חוסיין - שם רשעים ירקב, בבגדאד, מצאו בו אוצרות רבים שנשדדו ונחמסו מיהודי

קהילת בגדאד במשך השנים. אחד האוצרות היה גנזך מאוצרות ספרייתו של הבן איש חי זיע"א, שנשמר היטב במרתפי הארמון. לאחר שנאספו הספרים משם, עשו חלק מהם את הדרך לישראל, והשאר מצאו את מקומם החדש בוושינגטון בירת אמריקה. ומספרים, כי לימים, כשגילו בבגדאד את המחטף הנועז שביצעו האמריקאים בשיתוף היהודים, דרשו בתוקף שישיבו להם את אוצרות אלו, שהיוו להם כמקור ברכה. ברוך ה' ששאלתם ובקשתם נפלו על אוזניים אטומות.

צו. רי"ח הקודש של הרידב"ז

מספרים, כי בצפת היה יהודי צדיק גדול וכונה בשם הרידב"ז - רבי יעקב דוד בן זאב, שהיה מגדולי רבני האשכנזים. הוא היה חריף מאוד וחלק על דברים רבים בדרך מלחמתה של תורה. פעם אמרו לו שהגיע ספר של ה'בן איש חי' ורצו להראותו לו, ומראש אמר להם בנימה של ביטול "הניחו לי מהאחרונים האלה", דהיינו שאין לו צורך בספר זה. בכל אופן הביאו לו אותו, ואמר להם: "תשימו אותו בארון הספרים למעלה למעלה, שלא יפריע לי כאן". ומספרים, כי לימים היתה לו שאלה קשה בהלכה וחיפש בהרבה ספרים ולא הגיע לכלל הכרעה. אז ביקש שיורידו לו את הספר ההוא ששמו לו למעלה שלא בהישג יד, אולי ימצא בו משהו. הספר היה 'בן יהוידע' על הגמרא, פתח אותו הרידב"ז וראה כיצד הבן איש חי זיע"א מקשה ומתרץ, ואז ראה שם ששולח לעיין בספר 'מקבצאל'. חיפש הרידב"ז בביתו את הספר ולא מצא. הלכו לחפש לו את הספר כבקשתו, אך לא מצאו. מיד הוא ביקש לקרוא לחכם-רבי בן ציון מרדכי חזן זיע"א. כשזה הגיע, אמר לו הרידב"ז שהוא רוצה שיביאו לו את כל ספרי הבן איש חי שיצאו לאור. הביאו לפניו את כל הספרים, אך על אף שלא מצא את הספר שביקש, שכן לצערנו הוא אינו בנמצא, היה הוא אומר מאז - שכשהוא לומד בספריו של הבן איש חי – הוא מרגיש התעלות, ומרגיש איך קדושה רבה ושכינה מרחפת מעל הספר הקדוש הזה ומריח בו ריח טוב.

צז. גניזת הקיצור

מספרים, כי פעם אחת, רצו כמה תלמידי חכמים מובהקים ועצומים ובהם חכם רבי מרדכי אליהו שליט"א, לכתוב ספר קיצור של ה'בן איש חי הלכות', ועשו כדבר הזה על ידי שהוציאו את כל מה שנכתב שקשור לקבלה וכדומה. כששמע על זה חכם רבי יעקב מוצפי זיע"א, קרא לרבי מרדכי וצעק עליו: "איך אתה עושה דבר כזה? וכי אתה יכול להוריד אפילו מילה אחת מדבריו של הבן איש חי?! קח את הספר הזה, תקרע אותו ותגנוז אותו"! תמה על זה רבי מרדכי ושאל: "למה לגנוז"? ענה לו חכם רבי יעקב: "יש

שתי סיבות לדבר: האחת – משום שאם הספר יתפרסם – יעזבו כולם את הספר 'בן איש חי' המקורי, כי יעדיפו את הקיצור הזה על פני הספר שיש בו אריכות עם ענייני קבלה וכדומה, ונמצא זלזול בספר 'בן איש חי'". והוסיף חכם-רבי יעקב דבר שני: "וכי אתה חושב שלא ידע הבן איש חי לכתוב ספר שלא יהיה כלול בו רק פשט והלכות למעשה מבלי לצרף קבלה!? אלא ודאי שהוא הכניס קבלה – לומר לנו וללמדנו שלא יכולים לפסוק הלכות למעשה מבלי לדעת גם את משמועתה של הקבלה". ומספרים, כי כך עשו, וגנזו את הספר הזה. ומכך ניתן לראות את גדולתו ועוצמתו של הספר. ועם זאת ידוע ומפורסם כי בשנים האחרונות קם תלמיד חכם ובא לפני חכם רבי מרדכי אליהו שליט"א בבקשה שימליץ טוב בעדו בפני צאצאי הבן איש חי היושבים בלונדון, שיתנו לו הרשות להדפיס 'בן איש חי הלכות – מקוצר', וכתב לו רבי מרדכי המלצה, ונתן בה את הסיבה להסכמתו כעת משום שנצרכים אנו בעת שכזו גם לחיבור זה. ויבורך אותו תלמיד חכם שעושה ימים כלילות להוציא מזה הספר עוד ועוד מהדורות ומחלקם חינם לכל מי שחפץ ללמוד בהם, כדרך שעשה הבן איש חי.

צח. העובדים בביתו מעידים

מספרים, כי כמה מאלו שזכו לעבוד בביתו של הבן איש חי זיע"א, הגיעו ארצה ברבות הימים. אחד מהם היה רבי יצחק מזרחי מפתח-תקוה, שהיה הטבח בביתו של הבן איש חי במשך זמן רב. באחד מסיפוריו סיפר, כי לא פעם היה רואה מרחוק את הבן איש חי יושב ליד שולחן יחד עם שני זקנים נוספים שהיה לומד עמהם, פעמים אף זכה לשמוע את קולם, אך משהיה מתקרב אליהם היה מתפלא לראות כי הבן איש חי יושב שם ולומד לבדו. ומספרים, כי גם הגברת טאפחה שאשא, שהיתה הכובסת בבית הבן איש חי, היתה מספרת שראתה גם דבר זה ממש.

צט. צוואת האב

מספרים, כי בימינו ממש חיה לה משפחה באחת מערי המרכז, שעד לא מזמן רחוקה היתה ממסורת ושמירת מצוות. אבי המשפחה, שחש כי ימיו קרובים לקיצם, קרא את כל בני משפחתו אל מיטת חוליו וסיפר להם שאחריות גדולה, שעד כה לא סיפר להם עליה, מוטלת על כתפיהם בעניין המסורת, היות והם מצאצאיו של הבן איש חי, שעליהם נשא מידי יום את תפילתו "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו – כולנו – יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה". ועל כן יש להם לקיים מצוות כיבוד אב ולקיים את מבוקשו של הבן איש חי. הדבר נגע לליבם של כל בני המשפחה, אך במיוחד ליעקב, בן המשפחה, שנודע לו אף כי הוא קרוי על שם בנו של הבן איש חי, רבינו יעקב זיע"א.

יעקב גמל בליבו לשאת באחריות והתחיל אט אט בתהליך החזרה בתשובה וקיום המצוות, בדרך מסורת אבותיו.

ק. חותם של אמת

מספרים, כי לפני שנים מספר, כשעוד היה ניר, בחור חילוני פשוט מתל-אביב, זכה לפגוש את הבן איש חי זיע"א, קרוב למאה שנה אחר פטירתו מהעולם. היה זה עוד כשניר היה בראשית שנות השלושים של חייו,.עת חלה במחלה נוראה שהביאה אותו לאשפוז בבית-החולים לתקופה ממושכת, כשבסוף תקופה זו הוא נפטר(!) ניסיונות ההחייאה עלו ברוך ה' בהצלחה, והוא שב לחיים. אך קודם חזרתו לחיים הוא חווה חוויה שאותה לא יישכח בחיים. הוא ראה את עצמו עולה לעולם העליון, שם הועמד בפני בית דין של מעלה. שם, הראו לו את עוונותיו הרבים אל מול זכויותיו המועטות. היו שם גם כיתות רבות של מלאכי חבלה שנבראו מעוונותיו וכעת עמדו וניסו להרשיעו בדין. לפתע צעקה הפכה את כל העולמות: "חכם יוסף חיים, חכם יוסף חיים, חכם יוסף חיים"! היה זה קולה של סבתו של ניר, עליה השלום. כל העולם התמלא באור אין סוף. ואז, אל העולם בו שהה ניר, נכנס הבן איש חי זיע"א. האור התחזק עוד יותר. מלאכי השרת שעמדו שם, פרשו כנפיהם כלפי מעלה, כמו הכרובים, מפאת הכבוד שהיו עושים לצדיק שנכנס. ואילו מלאכי החבלה זזו מרחק מה, מפאת שלא יכלו לסבול את הקדושה שנכנסה. לאחר שהבן איש חי נכנס, הוא הסתכל על ניר ושאל: "מי זה האיש הזה"? על אף שידע מי הוא. מלאכי החבלה צעקו לו: "האיש הזה איש רשע", והחלו מספרים לו את כל הדברים הרעים שניר עשה. כשסיימו, מלאכי השרת סיפרו לו את כל הדברים הטובים שעשה. הוא שמע את שני הצדדים, ואחרי ששמע אותם, הוא אמר: "בואו נרד למטה, ונשאל מי זה האיש הזה". 'למטה', מצוי עולם דומה מאוד לעולם שלנו, שם, הוליך הבן איש חי זאת ניר והמלאכים לבית הקברות. בית-הקברות היה מקום אותו היה פוקד ניר פעמיים בשנה, בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים, שם היה שוטף את המצבות המלוכלכות מאבק, ומתפלל עבור הנפטרים שהיו קבורים תחתם.

בנוהג זה החל אחרי שפעם לקח אותו בן דודו לקברו של סבם, לנקות את המצבה ולהתפלל עליו, וניר חש תחושה מרוממת בהנהגה זו. עתה, גם באותו בית הקברות, כל העולם כולו התמלא באור אין סוף, והנפטרים יצאו לכבוד הבן איש חי, שמיד החל לשאול אותם אודות ניר. בזה אחר זה מסרו עדות נאמנה אודותיו איך היה מנקה מצבותיהם ומתפלל בעבורם. אך לא היו בעדויות אלו כדי להכריע את כף המאזניים

לזכותו של ניר ונפסק כי עליו להפטר מהעולם הזה. בפניו של ניר הראו את כל סדר הלויה שלו ואת מקום קבורתו. אך אז יצאו מגדרם כל אותם נפטרים שניר עשה עמם חסד וקבלו על ההחלטה, אך ללא הועיל. נשמה אחת, שניר גמל עמה ועם אחותה חסד בעולם הזה, כשהקים עבורם מצבות בבית העלמין, קבלה בפני בית הדין על גזר דינו ופנתה אל הבן איש חי ואמרה: "חכם יוסף חיים, האיש הזה הקים עבורנו מצבות, הדרך שהלך – בעיניכם לא נחשב"? בדקו בשמיים כמה שכר פסיעות היו לניר בעבור מעשה זה שעשה, אך מצאו שהיה עדיין רחוק מלהכריע את הכף לזכות. קראה אותה נשמה ואמרה: "חכם יוסף חיים, האיש הזה עשה לנו גילוי מצבה", משמע - הביא עשרה אנשים שיענו לקדיש ונתן להם מיני מגדנות שיברכו עליהם, וכל זה לעילוי נשמת הנפטרת. המשיכה אותה הנשמה ואמרה: "אמן אחד שאמרו שם – בעיניכם זה לא נחשב"? החליטו בשמים לבדוק, והחלו להביא את הנשמות שהיו נוכחות בגילוי מצבה. אותם נשמות חיות עדיין בעולם הזה, על כן הביאו אותם להעיד בבית דין של מעלה, בעת שישנו בלילה, ושאלו אותם על כל אופן הברכות שעשו אז לעילוי הנשמה - מה בירכו ובאיזה סדר? ואותם נשמות סיפרו הכל – החל מהאופן בו שיכנע אותם ניר לבוא ולהשלים מניין ועד לאחרון הפרטים בעניין קדימת הברכות. אז מצאו בית הדין של מעלה כי ניר יוצא זכאי, אך עדיין לא בכדי לחזור לחיים בעולם הזה. צעקה של נשמה נוספת נשמעה, הפעם היתה זאת האחות השנייה שניר הקים עבורה מצבה: "חכם יוסף חיים! האיש הזה קנה מהעודף של הכסף שאסף עבורנו [ספרים לזיכוי הרבים], אם למישהו נהיה הרהור תשובה – בעיניכם זה אינו נחשב"? – כוונתה היתה לחמישים ספרי 'משיבת נפש' של רבי נחמן מברסלב שקנה ניר לזיכוי הרבים מאותו עודף שנשאר ברשותו. כל העולמות נרעשו והטלטלו. אז הוכרעה הכף לזכות מלאה וניר יצא זכאי. אך עתה, היה זה ניר שפחד כבר לרדת חזרה לעולם הזה, ושאל מי יהיה ערב לו שלא יחטא, והתחנן על זאת לפני הבן איש חי. אז, מסיבה לא ברורה, ביקש ניר מהבן איש חי, כי הוא רוצה לפגוש ברבי יונתן בן עוזיאל. לקח אותו הבן איש חי למקומם של הצדיקים, מקום בו הכניסה למלאכים אסורה. "אתה רואה שם"? הצביע הבן איש חי לעבר נקודה, "שם נמצא רבי יונתן בן עוזיאל". אך ניר לא היה בדרגה מספיקה כדי שיוכל להסתכל. "עכשיו, תרד למטה", הורה לו הבן איש חי זיע"א, "כי חבר שלך מחכה לך". לפני שניר ירד, שאל אותו הבן איש חי זיע"א שלוש פעמים: "מה תעשה כשתרד"? אך ניר, שכבר היה רשע בעיני עצמו, בוש היה מלענות. ואז הראה לו הבן איש חי פנים כועסות וחזר ושאל: "מה תעשה כשתרד?". ענה ניר: "אחזור בתשובה", כך גם שלוש

פעמים. אז התעורר ניר בבית-החולים לשמחת ולהפתעת חברו ורופאיו. כשהוא זוכר את כל אשר חווה.

עוד הבן איש חי!

אולם הגאון רבי יוסף חיים לא מת! ספריו הקדושים והחביבים המלאים זיו ומפיקים נוגה, יתנו עידיהן ויצדקו, כי אמרו חז"ל (ברכות יח:): "בן איש חי", אטו כולי עלמא בני מתי נינהו? אלא 'בן איש חי' – שאפילו במיתתו קרוי 'חי'. אף ספרו בהלכה ואגדה 'עוד יוסף חי' מעיד כי עוד רבינו יוסף חיים חי בקרבנו, וזכרו לא ימוש מתוכינו. נלכה נא באורחותיו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. זכותו תגן עלינו לעד. ותהיה נפשו צרורה בצרור החיים.